ВЕРЕСЕНЬ

1987

ISSN 0132-4462

№ 18

перець

Мал. А. АРУТЮНЯНЦА

— Ти чого лізеш у моє болото?
— А мені тут садову ділянку виділили.

Під відомчим ковпаком

Помічено, що й найкраща ініціатива без догляду в'яне, як саджанець без поливу. І не скажеш, що в наші дні новатори-аматори залишаються поза увагою. Навпаки, декотрі стратеги пильно до них придивляються і метикують: як і куди на першопроходцях можна виїхати? І підтримують. Словесними поливами: давай-давай, хлопці, шуруй-шуруй! Хлопці шурують, аж доки чуби не змокріють. Нарешті настає той критичний момент, коли ініціативі знизу належить подати руку зверху. І тут позиція декотрих впливових товаришів різко міняється. Замість того, щоб за естафетою шурувати далі, вони зводять над новинкою капітальний відомчий ковпак. Саме така петрушка вийшла і в Харкові.

Відомо, що гаряча вода йде у ванни та кухні наших квартир не просто з ТЕЦ, а через теплорозподільчі станції. Зазирнеш у триповерхову коробку, яка скромно собі примостилася у дворі серед «висоток»,— ледве! Станція начинена ярусами страхітливих кожухотрубних теплообмінників. А скільки їх взагалі? В одному Харкові — понад вісім тисяч! І скрізь на них татять цінний кольоровий метал — мідь, латунь, мельхіор або нержавіючу сталь. Не лише в Харкові, а повсюдно.

Харків тут при тому, що діючий у місті інститут УкрНДІхіммаш ще в 50-ті роки розробив для потреб свого відомства принципово нові теплообмінні пластинчасті апарати, які вже серійно виготовляє завод у Павлограді. Переваги новинки просто казкові. Металу на ці апарати йде удвічі менше, а компактніші вони вдесятеро за старі. До того ж — зручні в експлуатації та ремонті, надійні, комфортабельні, навіть красиві.

Узнали про доробок хіміків комунальники з «Харківтеплокомуненерго» і спершу аж перелякалися: чи не перехопить хто їхньої сміливої думки? Справді: взяти оті апарати, в котрих хіміки підігрівають всілякі розчини, та й запрягти в роботу на теплорозподільчих пунктах! Який велетенський внутрішній резерв економії у масштабі республіки і країни! Озирнулися: тихо, в інстанціях звично куняють. Усвідомлюючи, що ініціатива карається виконанням, комунальники підбили на нове діло вчених. І не місцевого, а союзного значення.

Спільно з науковцями Всесоюзного теплотехнічного інституту ім. Ф. Е. Дзержинського (Москва) змонтували першу установку на Салтівському житломасиві, яка дала гарячу воду двадцяти тисячам харків'ян. Міські організації підтримали починання. За оснащення систем теплопостачання новими апаратами взялися інститут Харківпроект, трести Харківспецбуд і Промтехмонтаж. Словом, розробка харків'ян і москвичів, здавалося, рушила вперед тріумфальною ходою. Гарячою водою з нових апаратів уже користується понад сімсот тисяч жителів. Мобілізований внутрішній резерв з ходу дав економічний ефект у 2,5 мільйона карбованців. Прогресивне обладнання прийшло в теплосистеми Куп'янська, Борової, Красограда. Тямущі колеги з інших міст підхопили почин. Відтак ефективні апарати з'явилися в теплосистемах Москви, Ленінграда, Запоріжжя, Донецька, Дніпропетровська, Миколаєва і навіть далекого Барнаула.

На радощах ті ж таки харківські спеціалісти та московські вчені розробили спеціальну інструкцію щодо проектування і експлуатації пластинчастих апаратів у системах теплопостачання і позаминулого року представили її на затвердження у Міністерство житлово-комунального господарства та Держбуд республіки. Сподівалися на оперативну підтримку, оскільки ще 1984 року науково-технічна рада міністерства схвалила ініціативну розробку, відзначену срібною та бронзовою медалями ВДНГ СРСР, до того ж іще й вміщену в рекомендації VI Міжнародної конференції з теплопостачання. Покладали надії і на той підбадьорливий факт, що інститут Харківпроект за дорученням Держбуду УРСР вже розпочав розробки перших у країні серій типових проектів теплорозподільчих станцій з пластинчастими апаратами.

Та не так сталося, як сподівалося. Тин між відомствами хіміків та комунальників виявився надто міцним та високим, а міжвідомче листування — пухким ожередом гальмівного призначення. У відомствах стали подейкувати, що нові апарати «законні» лише для хіміків, а комунальникам до них зась, як до «чужого». Якщо, мовляв, комунальники хочуть мати нові теплообмінники, хай будують свій власний підвідомчий завод. Країна, мовляв, багата, коштів у неї вистачить.

Ніхто не міг уторопати, звідки такий холодний вітер повіяв, однак стало гранично ясно, що все, раніше зроблене, трималося лише на ентузіазмі ініціаторів та «вибивних» місцевих ресурсах, що в наступному році Харків та інші міста республіки жодного нового апарата для систем теплопостачання не одержать.

Отакі відомчі пироги з таком. Як же зарадити тому, щоб республіканський комунально-господарський пиріг одержав начинку — прогресивне обладнання у тисячах станцій та пунктів?

Передусім належить ясно усвідомити розстановку та спрямування сил. Комунальники республіки обома руками за те, щоб їхнє ініціативне дитя стало законнонародженим. Вчені й спеціалісти Москви та Харкова вбачають у розробці непересічне майбутнє, готові ділом цементувати союз науки з виробництвом, всіляко скорочувати шляхи від ідеї до впровадження.

Це з одного боку. А з іншого? Науково-виробниче об'єднання «Укрхіммаш» (м. Полтава) та підпорядкований йому Павлоградський завод хімічного машинобудування у Дніпропетровській області — партнери особливі. Хоча й живуть на Україні, однак оглядаються на союзне відомство — Мінхіммаш СРСР.

А як же з союзного міністерства дивляться на пропозицію українських комунальників подружитися? Та ніяк. З усього видно, що там суті справи просто не знають, оскільки з Києва про новинку ледь-ледь долинають неофіційні чутки.

Виходить, що наша рідна ініціатива потрапила під відомчий ковпак у рідній таки оселі. Є ще у нас свої кровні інстанції, де люди чухають потилиці за принципом: якось незвично тривожити союзні відомства! Як би чого не вийшло. От якби з самісінького верху дали вказівку!

Досвідчені виробничники підказують: щоб надати прискорення новій значущій справі, треба декому й нагорі поворушитися. Як саме?

Працівникам Держбуду республіки, приміром (а саме ж вони, як ви пам'ятаєте, ще в дебюті подали свого глека на капусту ініціативи першопроходців), не соромно було б виявити власну ділову ініціативу в розгортанні почину. Для цього треба перед союзними інстанціями поставити питання руба про переведення отих самих пластинчастих теплообмінників з розряду хімічного обладнання у сантехнічне. Це розв'язало б проектувальникам руки для закладання в проекти нових житломасивів прогресивного теплопостачання на цілком законній підставі.

Є простір для дерзання і у працівників Держплану УРСР. Вони мають змогу сміливо увійти в Держплан СРСР з вельми вагомою пропозицією: ввести в плани хіммашівців України проектування та серійне виготовлення пластинчастих теплообмінників для потреб комунального господарства. І дорогої нержавійки, без якої не обійтися в апаратах для хіміків, тут не треба. Комунальники обійдуться апаратами з найдешевших безнікелевих сталей. А резерви виробничих потужностей, як підказують компетентні товариші, виявити у Павлограді можна, треба лише захотіти.

Чому ж — не хочуть? Невже все ще спрацьовує стара, десятиліттями вироблена, у тихих відомчих кабінетах любовно виколисана трамвайна мудрість: «Не висовуйся! Як би чого не вийшло»? То, либонь, саме час оперативно здать її в архів. Нині треба більше думати про те, як би чого не вийшло не від порушення заяложених правил субординації, а внаслідок небажання дивитися на нове — по-новому.

Кость ЛЕМЕШЕВ.

м. Харків.

Мал. В. СОЛОНЬКА

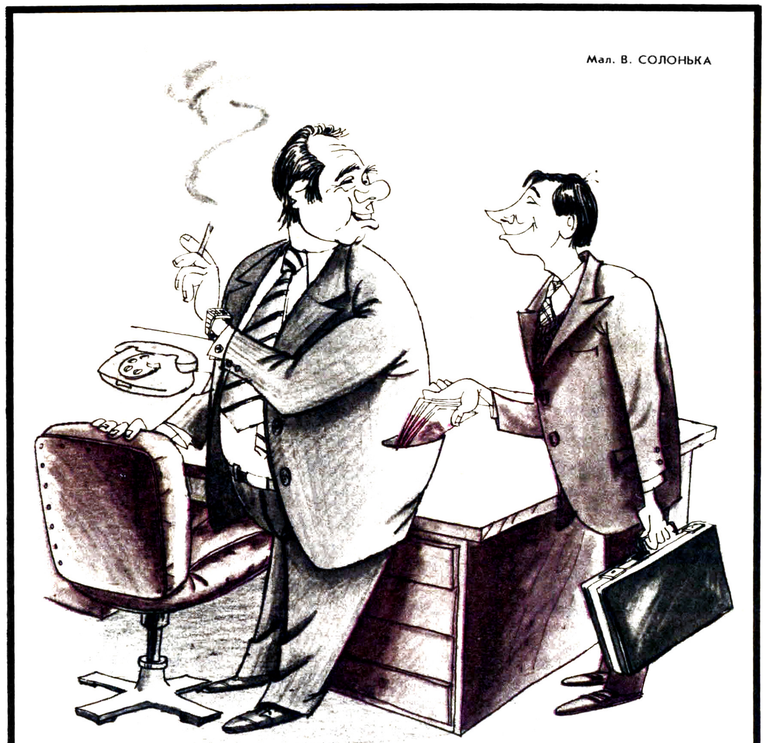

— Тільки ж дивіться — без гласності!

Мал. В. ЗЕЛІНСЬКОГО

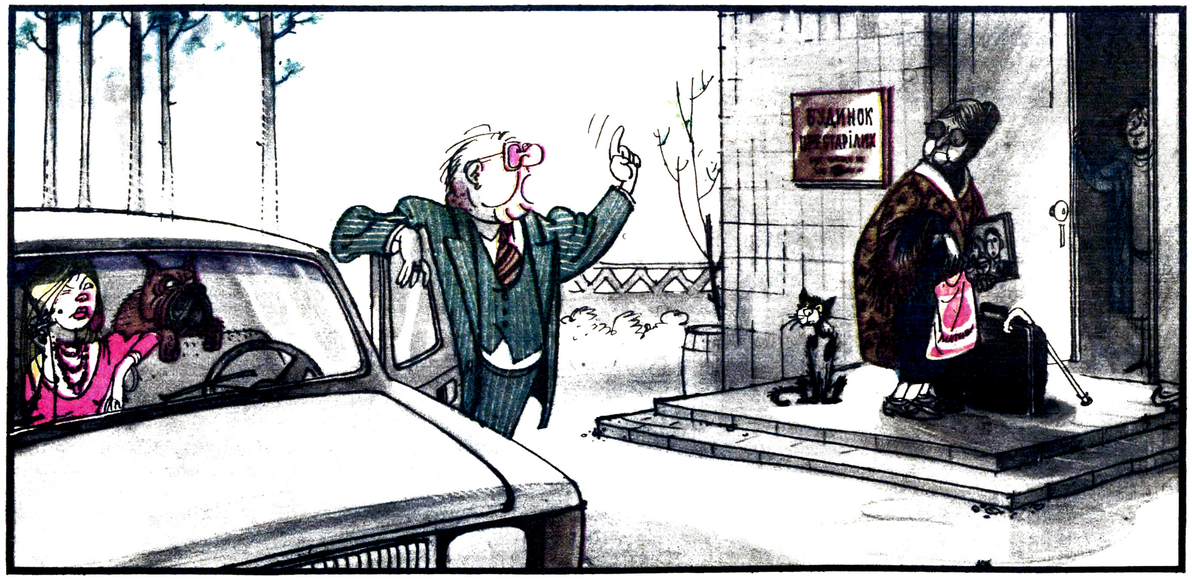

— Якщо питатимуть, мамо, то кажіть, що ви одинока!

ТЕЛЕГРАФНЕ АГЕНТСТВО ПЕРЦЯ ТАП

СПРОСТУВАННЯ ТАП

На ЗАПОРІЖЖІ вперто поширюються чутки, буцімто наступний чемпіонат світу з авторалі з перешкодами відбудеться не десь, а саме в їхній області. Деякі гарячі голови називають навіть точну адресу майбутніх змагань: Мелітопольський район, селище міського типу Кирилівка, вулиці Шевченка і Кірова.

ТАП уповноважений заявити, що ці чутки не мають під собою грунту. Заявку, яку подали начальник комбінату комунальних підприємств смт Кирилівки т. Ткаченко і голова селищної Ради т. Кравченко, міжнародною федерацією автоспорту (ФІА) відхилено, оскільки за положенням кожен погонний метр траси повинен мати максимум одну перешкоду. Натомість центральні вулиці Шевченка і Кірова, які ведуть до баз відпочинку, мають вибоїн, ям і мало не справжніснісіньких урвищ утричі більше по всій своїй довжині.

ЦЕГЛЯРІ — МАЙСТРАМ КІНО

СУМСЬКА область. (Кор. ТАП). Останнім часом у кінофільмах про війну подекуди трапляється явний відхід від сувого реалізму. Зокрема, лунають залпи, вибухи, а будинки з іншими спорудами стоять цілісінькі. Телеграфне Агентство Перця пропонує з метою досягнення більшої правдоподібності використати цеглу Лебединського заводу будматеріалів. Тоді досить комусь чхнути, і від кількаповерхових споруд лишаться самі руїни.

ТРЕМБІТА — В КОЖНОМУ ДОМІ

ОДЕСЬКА область. (Кор. ТАП). — Зараз майже кожен дорослий житель села Пасат Балтського району володіє мистецтвом гри на гуцульській трембіті,— повідомляє наш кореспондент.— Звуковими сигналами пасатчани передають у райцентр усю інформацію. А їм у відповідь трубить у трембіту начальник районного управління зв'язку Ляхов І. К., який вважає, що в такий спосіб спілкуватися набагато краще, ніж налагодити надійний телефонний зв'язок.

Вітаємо ювіляра!

Гумориста Сергія МЕЛЬНИЧУКА з його 50-літтям.

Дружній шарж В. СОЛОНЬКА.

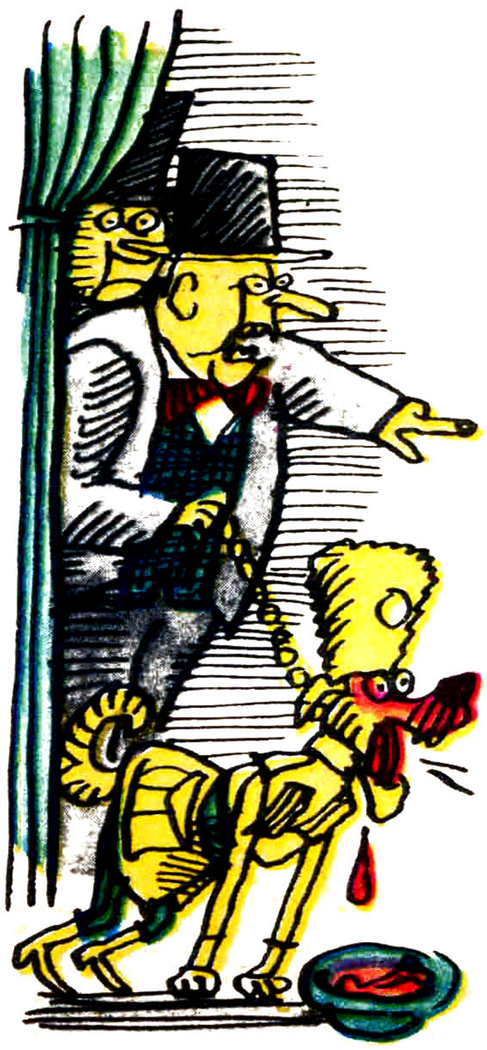

Теоретично і... практично

В мемуарах двічі Героя Радянського Союзу, генерала армії Батова розповідається, як у середині двадцятих років він, у складі групи слухачів військової Академії ім. М. В. Фрунзе, проходив практику в Криму, по цей і по той бік Перекопу. Керував практикою колишній врангелівський генерал Слащов. На той час, скориставшись оголошеною Радянським урядом амністією, Слащов повернувся з еміграції і викладав основи стратегії і тактики в Академії ім. М. В. Фрунзе. Того самого Фрунзе, який так нещадно бив Слащова.

Справедливості ради слід зазначити, що Слащов вважався, і не безпідставно, одним із найобдарованіших генералів Врангеля. Батов згадує, як Слащов говорив, що теоретично взяти Перекоп було неможливо. Звернемо увагу на це слово: те-о-ре-тич-но. Що було практично, знає кожен школяр.

Заглянемо у Крим напровесні 1920 року.

«Грабармія» добряче побита, але ой-ой, як ще не розбита! Вона налічує понад сто тисяч активних багнетів і шабель.

Деніка-воїн скис остаточно і поїхав у Францію лікуватися.

Головнокомандуючим армією 4 квітня 1920 року стає сорокадворічний генерал-лейтенант, особа (колись!) наближена до государя імператора (без лапок, як у випадку, коли йдеться про Кісу Воробʼянинова), світський лев — обрусілий барон Петро Миколайович Врангель.

Згодом на ньому за всіх і вся його білогвардійських попередників, усіх ворогів революції будуть відігруватися всі наші недруги: мовляв нездара, невдаха, не встояв, Перекопу не втримав, більшовиків у Крим впустив, через нього доводиться хрест ставити на білогвардійському русі європейської частини Росії. А ми будемо об'єктивними: для контрреволюції барон Врангель сил своїх не шкодував, і для того, щоб контрреволюція могла утриматися (аби далі поширитись!) бодай на такій латочці, як Крим, Петро Миколайович зробив усе, що міг, і навіть чого не міг. І навряд чи якийсь інший генерал із «осіб, наближених до Деніки-воїна» чи до «верховного правителя Росії», зробив би на його місці більше.

У фільмах про громадянську війну ми часто чуємо пісню, яку охоче співають і зараз численні хори і ансамблі Радянської Армії:

Белая армия, черный барон
Снова готовят нам царский трон,
Но от тайги до Британских морей
Красная Армия всех сильней!

Так от, коли два останніх рядки цього куплета пісні жодних коментарів не потребують, то відносно двох перших рядків доведеться розставити крапки над «і».

Звичайно, Петро Миколайович Врангель проти Миколи Олександровича Романова ніякого каменя за пазухою не тримав. Зовсім навіть навпаки. Бо сидів би на троні Микола Олександрович Романов, благоденствував би собі і барон Петро Миколайович Врангель.

Отож барон Врангель обома руками «за» — за царя. Але де ти його в бісової мами тепер, на четвертому році революції, царя візьмеш? Самому на цю роль претендувати — не випадає. Добре було Колчаку іменувати себе «верховним правителем Росії», у нього й справді за малим не три чверті Росії під адміральським каблуком стогнало на перших порах. А тут? На отакусінькій латочці Криму проголошувати себе «верховним правителем Росії»? Трагікомедія! Власне, хто його знає, які марнолюбні плани виношував чорний барон, ким він себе уявляв?

Але з Парижа, від хазяїв, від французьких капіталістів зокрема і від усієї Антанти в цілому баронові надходить інструкція: створити демократичний, соціалістичний уряд Півдня Росії. Ну? Що мало творитися в душі бідного барона? Проте спробуй не послухайся хазяїв із Франції, коли живеш на цьому світі не просто їхніми молитвами, але й караванами пароплавів, що йдуть і йдуть із Марселя і розвантажуються в Севастополі, в Керчі, в Ялті, Феодосії, Євпаторії. Вантаж — той, що зовсім недавно надходив на адресу Денікіна: чоботи і танки, консерви і літаки, мундири і гармати. Відповідно — снарядів і патронів, лиш встигай розвантажувати.

Само собою, що французьким крамарям і адвокатам, які правдами і неправдами пролізли у французький парламент, якось незручно в очах світової громадської думки цьоматися з поросли сірою вовною, заплісняві монархістами. Тому Врангелю (хоче він того чи не хоче) доводиться створювати «демократичний» і «соціалістичний» уряд Півдня Росії. В ньому, як черва в шмат гнилого м'яса, одразу ж окублюються меншовики та есери й інші «соціалісти» калібру дрібнішого. Можна тільки уявити, з якою огидою сідав за один стіл Врангель із цими людьми. З людьми, котрих ще три роки тому у свій передпокій не пустив би! Найбільше, на що тоді ці члени «уряду» могли розраховувати, це що Петро Миколайович звелить своєму денщику винести на сходи котромусь чарку горілки чи полтинника. А тепер ось...

Але засиджуватись за столом ніколи. Влітку 1920 року починається білопольська інтервенція, і на півдні для Врангеля складається дуже сприятлива обстановка: він переходить у наступ. «Грабармія» виповзає з Криму, окуповує Донбас, південну Таврію, швидко рухається на з'єднання з білополяками.

Каховка... «Каховка, Каховка, родная винтовка...» Хто не знає цієї пісні? Під Каховкою, щоб розширити плацдарм і успішно просуватися на північ України на з'єднання з пілсудчиками, Врангель ходить з найважчих своїх козирів — танків. Та червоноармійців не злякали ці броньовані громаддя, як не злякають через кілька місяців неприступні бастіони Перекопу. 1-ша кінна армія Будьонного погнала пілсудчиків на захід, звільняючи міста й села України, червоноармійці Південного фронту загнали армію Врангеля назад у Крим, на той бік Турецького валу, за бастіони Перекопу, теоретично неприступні...

З Франції все частіше й частіше йдуть пароплави з військовим спорядженням, все частіше й частіше швартуються в кримських портах. А на вулицях Севастополя, Сімферополя, Керчі, інших міст Криму все густішими й густішими стають грона повішених. Серед тих, хто вмер мученицькою смертю, не лише більшовики-підпільники; є там і портовики, що відмовляються розвантажувати французькі пароплави, і залізничники, що не хочуть ремонтувати бронепоїзди Врангеля, і просто люди, що уникають мобілізації у врангелівську армію.

В Парижі знають про ці грона повішених, але вдають, що все робиться на законних підставах з волі «уряду» Півдня Росії. Інколи у Криму з'являються делегації французьких соціал-зрадників, котрі наносять візити своїм російським колегам. Тоді повішених похапцем знімають із ліхтарних і телеграфних стовпів, і зовні в Криму — типовий «бархатний сезон»...

А розплата не за горами... 28 жовтня 1920 року війська Південного фронту під командуванням М. В. Фрунзе переходять у рішучий наступ. 7-го листопада (щасливий збіг дат), наче б на відзначення 3-ї річниці Жовтня, форсується Сиваш, починається знаменита Перекопсько-Чонгарська операція, яку ще й досі вивчають і молоді курсанти, і посивілі стратеги кількох війн. Рівно через десять днів, над сірим осіннім Чорним морем стелитиметься дим останнього врангелівського пароплава, що взяв курс на Стамбул.

Армію Антанта вивозить, вважає, що з неї ще може бути толк. Але... Через кілька місяців Радянський уряд оголосить амністію і нею скористаються понад двадцять тисяч врангелівських горе-вояк. На батьківщину повернуться не лише рядові солдати, але й офіцери і навіть генерали, як вищезгаданий Слащов.

Решта армії через рік-два тарганами розлізеться по всій Європі. Одні служитимуть болгарському царю, інші сербському і албанському королям, дехто подасться в таксисти. Сам Врангель через вісім років після Перекопської епопеї помре в еміграції, в Брюсселі.

...У звалища історії площа, практично, необмежена!

Микола БІЛКУН.

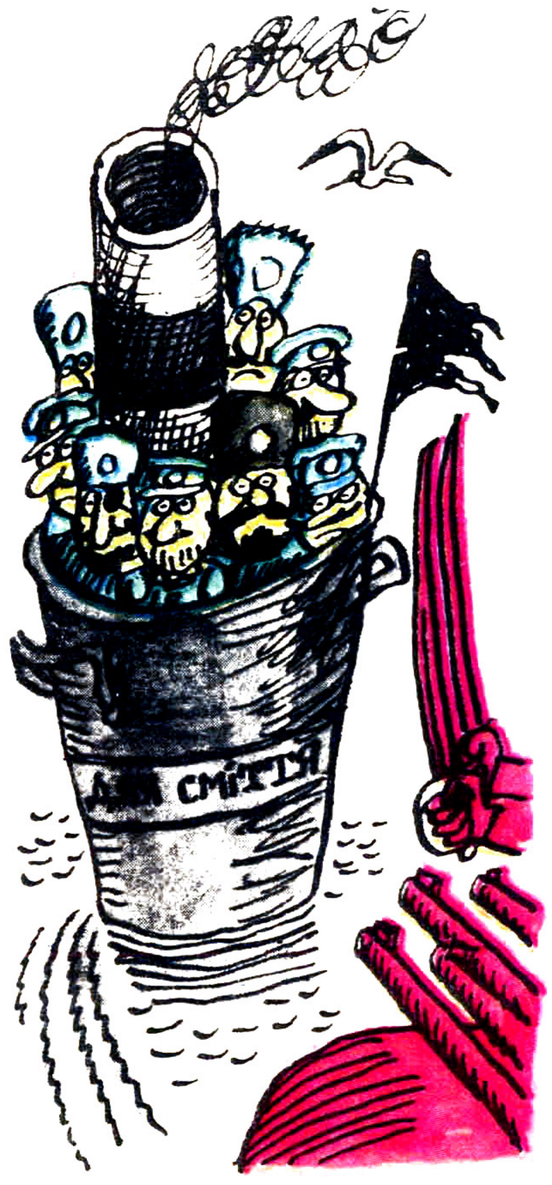

Мал. В. ЧМИРЬОВА

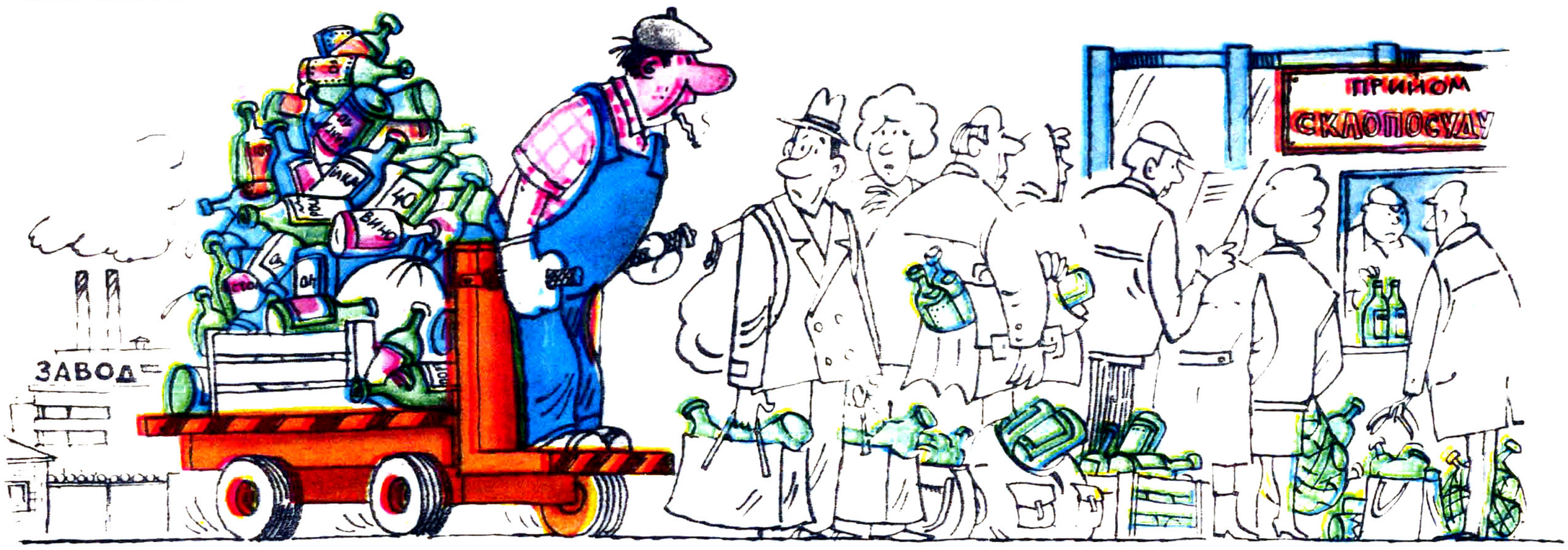

— Дозвольте без черги — я на роботі!

ФАКТОР БЕЗ ЛЮДЕЙ

Чомусь вважається, що в нашій країні необмежені ресурси для целюлозно-паперової промисловості. Але ж дерево, усе-таки, росте повільніше, ніж обсяги звітності. Наприклад, лише Хмелівська сільрада Маловисківського району та місцевий колгосп імені Карла Маркса витрачають на звіти стільки паперу, що навіть на око можна прикинути: десь там, у неосяжній тайзі, пішов під сокиру щонайменше гектар віковічного лісу.

Про все можна довідатися з отих рапортів, про все, що можна подати у процентах, тоннах і карбованцях. Немає в них лише однієї графи: даних про кількість турботи на середню душу населення Хмельового.

Так от, якби навіть частку кубометрів лісу, витрачених на папір для звітів, попиляти на дрова і привезти їх у Хмельове, в хижу № 1 по провулку Фрунзе, то, по-перше, не було б на світі щасливішої людини, ніж Олександра Іванівна Бордюжа, а по-друге, завдяки цьому уціліло б іще кілька сосен. Припускаю, що не всім зрозуміло, яке відношення має вісімдесятип'ятирічна О. І. Бордюжа до збереження лісових ресурсів. Поясню. За останні два роки голова колгоспу Григорій Андрійович Бондар неодноразово виступав і звітував на різних рівнях — від внутріколгоспного до регіонального,— запевняючи, що він глибоко розуміє необхідність спиратися на людський фактор. Паперу на доповіді і виступи пішло чимало. Зате запевнив. Переконливості його запевнень сприяло, зокрема, те, що очолюваний Григорієм Андрійовичем фактор — рядові колгоспники — непогано оре, сіє, косить, доїть корів, доглядає молодняк, завдяки чому у колгоспній касі вітер не гуляє, а навпаки: вона хоч і не мільйонами натоптана, але близько мільйончика в касі набереться. Коли Григорій Андрійович вирішує щось будувати чи купувати, йому немає потреби їхати з шапкою до банку, щоб виканючити позику. Отож, якщо виходити з принципу «скажи мені, скільки колгосп має на рахунку грошей, і я скажу, який ти голова», характеризувати Григорія Андрійовича можна лише епітетами вищого ступеня.

Олександра Іванівна Бордюжа теж була колись активним «людським фактором». Доглядала колгоспних коней, працювала причіплювачем на тракторі, готувала механізаторам їжу. І, отже, могла розраховувати, що слова товариша Бондаря про «людський фактор» конкретизуються бодай в елементарну турботу про її старість. Не конкретизувалися. Натомість обсіли колгоспницю проблеми, можна сказати, дикі на фоні фінансового благополуччя рідного колгоспу. Така, приміром: як уранці, тримаючись за стільці і стіни, добратись до віконечка своєї старої хижі і попросити сусідів, коли вони йтимуть повз хату, купити хлібину, пляшку олії чи принести з криниці відро води. Восени до цієї проблеми додавалася ще одна. Сидячи в нетопленій хаті, старенька виглядала когось із сільради: чи не прийдуть за грошима на вугілля?

Минулої і позаминулої осені нікого вона не дочекалася. Очевидно, тому, що весь особовий склад сільради на чолі з головою В. М. Пильненьким саме розробляв, а потім передруковував у багатьох примірниках детальний план роботи сільвиконкомівських депутатських комісій, спрямований на поголовне охоплення турботою усіх без винятку хмелівчан і якнайповніше задоволення їх повсякденних запитів. Добре, що хоч свого часу, коли Олександра Іванівна була трохи при силі, вона обгородила подвір'я штахетником. Не антрацит, звичайно, і навіть не брикет, але мінімум теплокалорій пущений на дрова паркан взимку забезпечив. Минулого року у піч пішли одвірки сарайчика.

Голова колгоспу Г. А. Бондар живе неподалік від О. І. Бордюжі. Можливо, що вранці, їдучи в контору, він не раз кидав погляд на заліплені газетами віконечка старої хати. Чисто по-людському міг би поцікавитися, яке життя жевріє за ними. При цьому відклавши лише на кілька хвилин загальногосподарські клопоти. Не поцікавився, не відклав.

Щороку, у День Перемоги, хмелівчани покладають квіти до пам'ятника односельчанам, які загинули на війні. В урочистій тиші лунають слова глибокої вдячності тим, «хто власним життям заплатив за сьогоднішнє мирне небо».

П'ятим у цьому довгому списку загиблих викарбувано: «Л. І. Бордюжа». Він міг би бути, соцзабезівською мовою висловлюючись, годувальником престарілої Олександри Іванівни, позбавивши керівників колгоспу і сільради клопотів про її старість. Міг би...

— З цієї історії ми зробили належні висновки,— запевнили мене у конторі і показали список одиноких старих колгоспників — сімнадцять дідусів і бабусь, які не мають нікого, хто подав би води, збігав у магазин. — Будемо оточувати їх турботою і увагою. Причому — всебічно.

Судячи з дати, список було складено місяць тому. Я побував за кількома адресами і переконався, що навіть до найменшого наступу на байдужість справа не дійшла. Не кажучи вже про оточення. А, між тим, у Хмельовому дві школи, учні в урочисті дні вислуховують із уст дорослих високі слова про глибоку вдячність ветеранам.

Пригадую слова прославленого голови орденоносного колгоспу «Зоря комунізму» Новоархангельського району двічі Героя Соціалістичної Праці Л. Й. Шліфера, мовлені про ветеранів: «Таким у ноги уклонитися треба — скільки вони винесли на своїх плечах! А їх, буває, ще й на свята не запросять, добрим словом не згадають, відмовлять у задоволенні елементарної житейської потреби. За нашими мірками, це дико. Весь наш колектив і всі в колективі виховані на повазі до ветеранів, до старості».

Тим-то, очевидно, значною мірою й пояснюються успіхи «Зорі комунізму», тому й сам голова користується такою повагою колгоспників.

Говорячи цьому плані про Григорія Андрійовича Бондаря, від епітетів вищого і найвищого ступенів сміливо можна утриматися. Навіть знаючи, що в колгоспній касі — майже мільйончик. Бо яка користь з тих грошей, якщо їх, виявляється, замало, аби зігріти одиноку стару жінку?

А між іншим, Хмельове потихеньку старіє. Уже нині в ньому налічується вісімсот пенсіонерів, а бурхливого припливу молодих рук не спостерігається, хоч Григорій Андрійович приступив до будівництва житла, пропонуючи його на пільгових умовах і нагадуючи про любов до рідного села та порогу батьківського дому. Адже слова так і залишаються словами там, де з часом людину списують з балансу — як трактор, що виробив свій моторесурс. Навіть якщо їх видрукувати на високоякісному папері у тисячах примірників, вирубавши для цього іще кілька гектарів лісу.

В. БОНДАРЕНКО.

Кіровоградська область.

ДО 75-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Вітаємо з ювілеєм!

Федір Маківчук

МОЛИТВА БАТЬКА

Господи боже наш, вседержителю і благотворцю великий! Ти сотворив багато всіляких благ на світі білому. Ти сотворив добро. Ти сотворив любов. Ти сотворив найбільше чудо з усіх чудес — дітей наших милих, втіху і надію нашу світлу!

За це тобі шана сердечна, за це тобі дяка наша довічна. За це тобі, боженьку милий, ми сотворили пісню нашу крилату, пам'ятник тобі нерукотворний наш і денно та нощно з натхненням співаємо:

Как поют соловьи,
Полумрак, поцелуй на рассвете,
И вершина любви —
Это чудо великое — дети...

Тож прошу тебе і молю тебе, боже наш милосердний, сотвори ще одне благо: пошли мені пенсію персональну, пошли мені віку довгого і здоров'я дужого, щоб годний був я чудо твоє найбільше, а чадо моє наймиліше — прогодувати аж до того дня, коли прийдеться віддавати тобі душу мою трепетну на вічне покаяння.

Почуй мольну просьбу мою, благотворцю наш, і не відмов мені. Не відмов, бо на землі в нас вважаються нині поганими ті батьки, котрі не здатні прогодувати діток своїх до самої смерті.

Не відмов, а тим паче не приведи, боже, щоб я — раб твій і слуга вірний — доживав віку на харчах діток своїх милих, втіхи і надії нашої світлої. Не нада, боженьку! В діток наших і свого клопоту багато.

Зроби так, щоб останню свою пляшку кефіру я купив за свої гроші і випив у своїй хаті. Просю тебе і молю тебе об тім!

А якщо ти, боженьку, скажеш — ні! — то я возглаголю тобі відповідь свою одразу: пошли мені краще смерть сьогодні, зараз же пошли!

Амінь!

ПО НАУЦІ

Прислали в колгосп новоспеченого зоотехніка, випускника сільськогосподарського інституту. Невдовзі приходить до нього завптахофермою.

— Порадьте, Петре Івановичу, що робити,— каже,— кожного дня кури дохнуть та й дохнуть.

— А чим ви їх годуєте? — питає зоотехнік.

— Та чим прийдеться. То ячменем, то вівсом.

— То дуже погано. По науці курей належить годувати просом.

Минає кілька днів.

— Петре Івановичу, знову здохло 150 курей.

— А якою водою ви їх поїте? — питає зоотехнік.

— Звичайною, з криниці.

— То дуже погано. По науці курей треба поїти тільки теплою водою.

Минає тиждень.

— Петре Івановичу, знову здохло сто курей. Ваші поради щось не помагають. Може, наука знає якісь кращі рекомендації?

— Послухайте, мій голубе,— каже новоспечений зоотехнік. — Наука має ще дуже багато радикальних рекомендацій, але ви скажіть мені, чи багато ще у вас на фермі курей лишилося?

ДУМАТИ ЗАВЖДИ КОРИСНО

Посімейство любителя автотуризму, їдучи літом у Крим, зупинилося у готелі «Зелений гай» на ночівлю.

От батько і каже вісімнадцятирічному Жоржику, студентові філософського факультету, флегматику і мислителю:

— Ми з мамою переночуємо в готелі, а ти, синку, лишишся на ніч у машині. Тільки не спи, Жоржику, бо тут, кажуть, вештаються такі художники, що на ходу підметки рвуть. Виспишся завтра по дорозі.

— Добре, папа, я не засну, я буду собі думати.

Десь опівночі батько підходить до вікна й гукає:

— Жоржику, ти не спиш?
— Я не сплю, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— Про що ж ти думаєш?
— Думаю, чи доїдемо завтра до Алушти.
— Ну добре, думай собі, тільки не спи.

Десь за годину батько знову коло вікна.

— Жоржику, ти не спиш?
— Я не сплю, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— Про що ж ти думаєш зараз?
— Думаю, яка тепер може бути температура води в Чорному морі.
— Добре, думай собі далі, тільки не спи.

На світанку батько знову гукає з вікна:

— Жоржику, ти ще не заснув?
— Ні, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— А про що ж ти зараз думаєш?
— Думаю, чи доїдемо сьогодні до Алушти.
— А чому ти знову про це думаєш?
— А вночі, папа, хтось усі чотири скати з нашої «Волги» зняв.

ЗА МУДРИМ ПРИНЦИПОМ

До прокурора Златопільського району зайшов немолодий уже відвідувач, явно сільського походження.

— Хочу, щоб ви дали мені консультацію.

— В якому питанні?

— Та не в питанні, а в судовій справі.

— У якій судовій справі?

— Та присудили мені рік примусовки за самогоноваріння. То ви скажіть — оскаржувати рішення суду чи, може, й не рипатися?

— Краще не рипатися, бо можуть ще один рік доточити.

— От спасибі вам. Отак точнісінько мені й вишнепільський прокурор сказав.

— А при чім тут вишнепільський прокурор?

— Та я ж з Вовнянки, Вишнепільського району, родом.

— А до мене чого ви приteліпалися?

— Та, знаєте, подумав: одна голова добре, а дві ще краще.

ГРОШОНОСНІ НАШАРУВАННЯ

Виявлені вони не на острові Хортиця, де гуляли **запорозькі** козаки. Наші славні предки, як **відомо**, найбільше полюбляли шаблю, тютюн і **люльку**, а менше всього — гроші та **жінок. З жінками** все ясно: у Січ їх не пускали. А грішми, здобутими як трофеї у набігах, козаки **безбожно** смітили. Тому серед легковірних **людей** і досі ходять чутки, що викинуті **запорожцями** гроші утворили грошоносні нашарування.

Так от: у Хортиці їх зовсім немає. Але є в тій частині Запоріжжя, де розташувався завод залізобетонних виробів республіканського кооперативно-державного промислового об'єднання «Укрсільбудіндустрія». У споруді, яка в ділових паперах іменується «побутовим корпусом з підвалом унизу», а серед робітників — «дурні гроші». За п'ять років, відколи стоїть побуткорпус, тут не обстрижено жодної чуприни, не знято жодного оселедця, не пошито ні штанів, ні шароварів.

Щоб це в сучасних умовах не виглядало безгосподарністю і марнотратством, побутовий корпус вартістю 175 тисяч карбованців перевели в розряд супутника триповерхового адмінбудинку. З метою поліпшення роботи *управлінського* апарату.

Тим часом заводські запорожці-бухгалтери щороку викладають по 8900 карбованців,— а за п'ятирічку їх уже назбиралося аж 35 тисяч! — відрахувань за амортизацію, якої не було і поки що бути не може. Оскільки приміщенням ніхто не користується, окрім приблудних собак і котів та ще осіб, швидких на знайомство з тим, що погано лежить.

На заводі досі не можуть дотямити, яка була потреба споруджувати такий монумент. З цього приводу міг би дещо сказати колишній заступник міністра сільського будівництва УРСР М. О. Пильников, який наказом № 9/78 від 30 листопада 1979 року благословив те будівництво. Та йому важко це зробити: він уже не заступник міністра, а голова Украгробуду, і про підписаний ним у пориві адміністративної щедрості дивний наказ не пам'ятає. Тим більше, про якісь там збитки, заподіяні розчерком керівної ручки.

М. ІЛЬНИЦЬКИЙ,
О. СТУКАЛЕНКО.

Мал. В. ГОНЧАРОВА

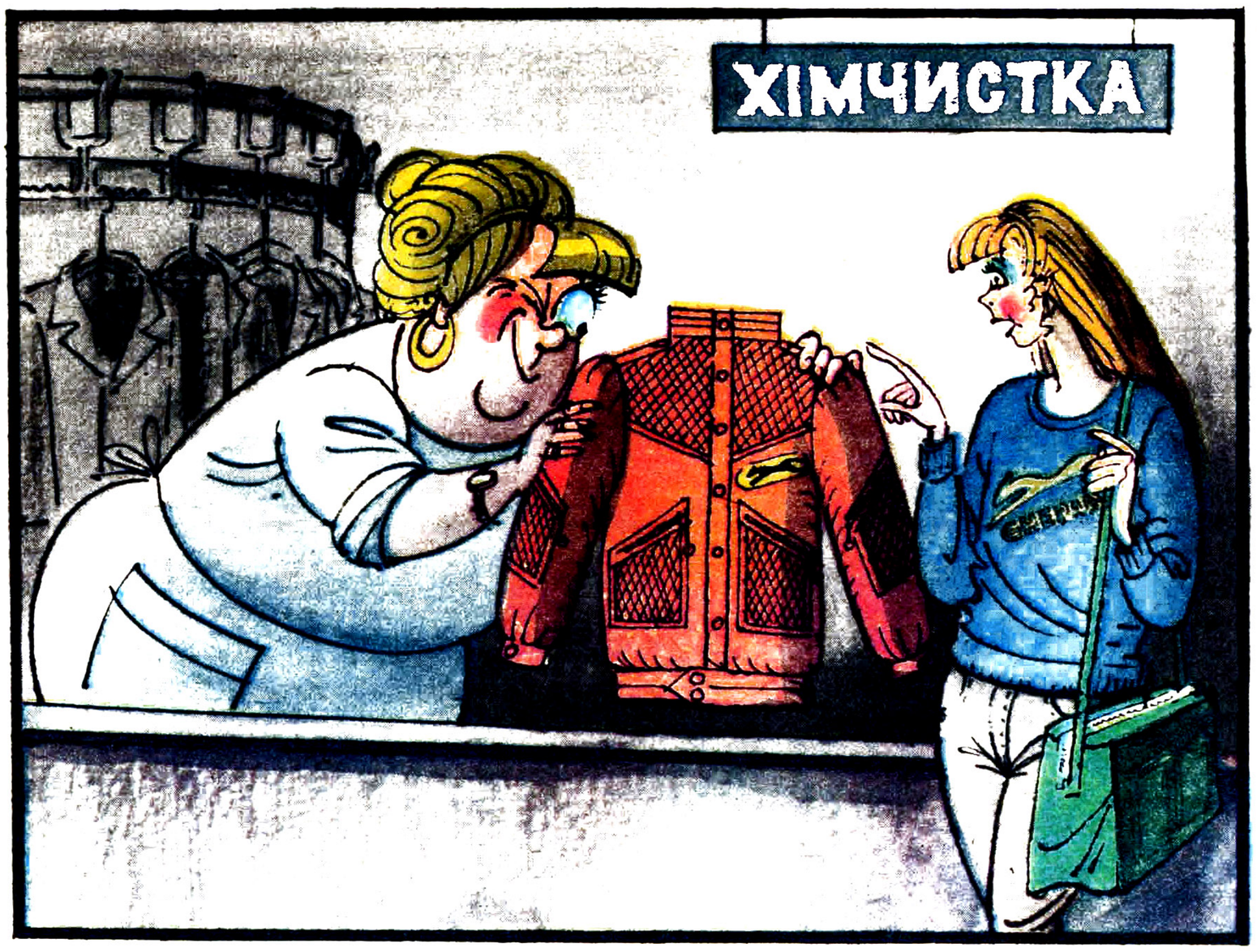

— Може, одразу і вартість сплатите, бо все одно пропаде!..

СОРОКАГРАДУСНІ ІРОНІЗМИ

● *У пивній важко розібратися: хто на кого котить бочку.*

Леонід ЗАБАРА.

● *П'яному пальця в рот не клади — закусить.*
● *У алкоголіка всі дні — прийомні.*
● *Голова, яка працює на спиртному, нічого не варить.*
● *Морська хвороба — це коли море по коліна.*
● *Той, хто не тримається на ногах, чудово танцює під чужу дудку.*
● *Самогонник будував свій добробут на цукровому піску.*
● *Похóдив від мавпи, але зелений змій зробив з нього свиню.*

Олег СЕЇН.

НЕ ХОЧЕ І НЕ ХОЧУТЬ

Павло не хоче працювати
Там, де нема чого узяти,
Туди ж, де міг би щось узять,
Ніхто Павла не хоче брать...

ПРОКЛЯТТЯ І ПОХВАЛА

Кляли всі звірі Крокодила:
— Бодай взяла його могила!
— Бандит.
— Розбійник він!
— Хижак!
А пташка Сивка:
— Це не так!
Ніхто сварить його не смій!
Він добрий годувальник мій!

———

Ганьбить його вона не стане,
Бо їсть — що у зубах застряне...

Анатолій ГОРПИНИЧ.

с. Варварівка на Запоріжжі.

Мал. О. МОНАСТИРСЬКОГО

Мал. І. АЛЕКСАНДРОВИЧА

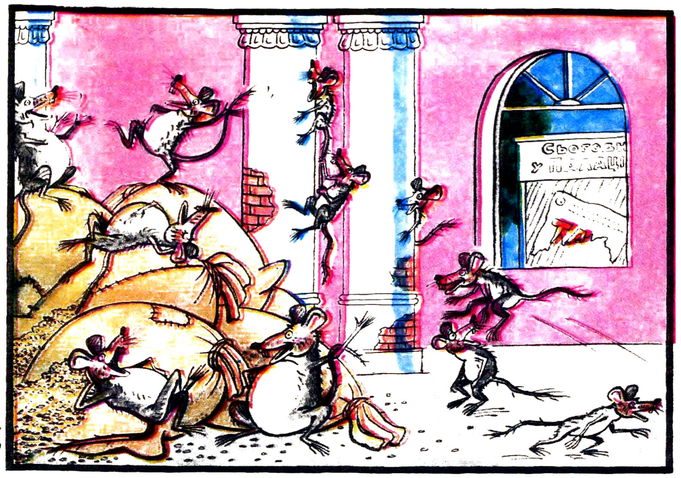

— Живемо по-царському — маємо цілий палац!

Мал. В. ШИРЯЄВА

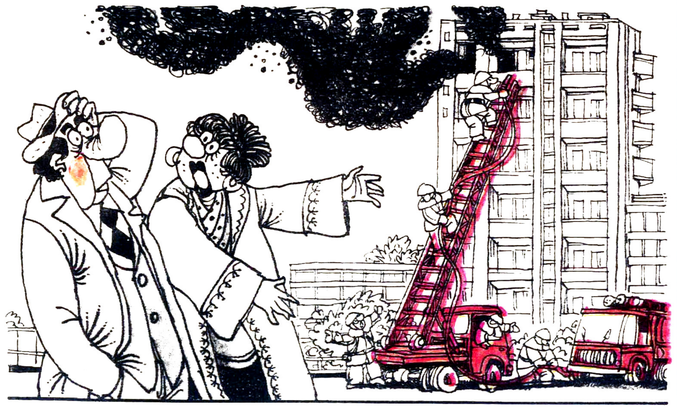

— Ти знову телевізор не вимкнув!!
— Так він же у нас на гарантії!

Рядки поетичні на теми прозаїчні

ЗАГАДКА КОМУНАЛЬНОГО СЕРВІСУ

Більше року сім'я Перловських, яка живе у Ворошиловграді, у кварталі «Дружба» (будинок № 15-А, кв. 68), не може користуватися ванною, бо вона чомусь опинилася під... електрострумом. Неодноразові звертання Перловських до житлово-експлуатаційної дільниці № 10 Жовтневого району міста не дали жодних наслідків.

(З листа до редакції).

О диво несказанне,
Комфорту чорний бік:
Мов кобра, біла ванна
«Кусається» вже рік.

Даремно б'ють тривогу
Засмучені жильці,
«Прийдіть на допомогу!» —
Кричать в усі кінці.

Ах, як було б корисно
І здорово, коли б
Отак «кусались» крісла
У керівних осіб!

Щоб стелі не вивчали
В комфортних кріслах тих,
А без затримки мчали,
Де діла ждуть від них!

В. НЄМЧЕНКО,
В. ШУКАЙЛО.

З ВІРМЕНСЬКОГО НАРОДНОГО ГУМОРУ

НА СУДІ

Суддя:
— Громадянко, скільки вам років?
— Сорок один рік і кілька місяців.
— А конкретніше, скільки місяців?
— Сто п'ятдесят чотири.

●

— Не знаю, що й робити: мій чоловік весь час говорить про свою колишню дружину.
— Щаслива! Мій весь час говорить про майбутню.

* * *

Суддя звертається до підсудного:
— Можете довести, що ви не винні?
— Безперечно, дайте тільки строк.
— Згоден, даю п'ять років.

* * *

ДУМКА

— Мамо, Сосо каже, що я найкраща дівчина у світі. Можна хоч раз запросити його до нас?
— Не треба, доню, нехай продовжує так думати.

●

Батько: *— Каро, не бешкетуй. Невже тебе у школі так виховують?*
Каро: *— А в школі дивуються: «Невже тебе так виховують удома?»*

* * *

Жінка: *— Якщо ти хоч раз прийдеш додому п'яним — розлучаємося.*
Чоловік: *— Чого ж ти раніше про це не сказала?*

Зібрав Дереник ЄРЕМЯН.

Перебудувався.

Мал. В. СОЛОНЬКА

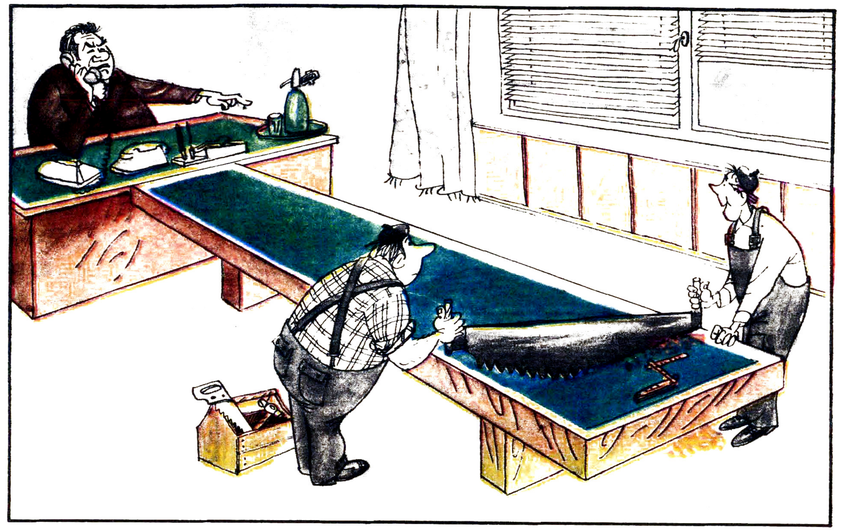

— Ще коротше: треба бути ближче до народу!

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...

...у місті Києві є загадковий будинок. Розташований він по вулиці Володимирській, 69. І загадковим його вважають недарма. Адже мешканці його вже дев'ятий місяць не можуть розгадати таємниці: кому він належить? А все почалося з того, що написали вони листа до міськради із проханням встановити у під'їздах ліфт. А міськрадівці переадресовують заяви жильців то до облспоживспілки, то до Головного управління нафтопереробної та хімічної промисловості УРСР... Видно, у такий оригінальний спосіб працівники міськвиконкому й самі хочуть знайти ключ до таємниці: хто ж справжній господар будинку?

...житель села Червоне Кегичівського району Харківської області О. О. Маяцький звернувся до керівників місцевого радгоспу, аби ті продали йому пару добрих коней. Олексію Оксентійовичу ці тяглові тварини знадобились для того, щоб запрягати їх у мотоцикл «Днепр», який він придбав зовсім нещодавно. Оскільки київські мотобудівники зляпали його так-сяк і їздити ним без сторонньої тяги просто неможливо.

...у селі Шишківці Бродівського району Львівської області скоро буде рукотворне море. Так вважають жителі села, грунтуючи своє переконання на тому, що вже третій рік йде реконструкція колгоспного ставу. Власне, за цей час можна, на думку колгоспників, не те що якийсь став, а й ціле море реконструювати.

Юрій ПРОКОПЕНКО

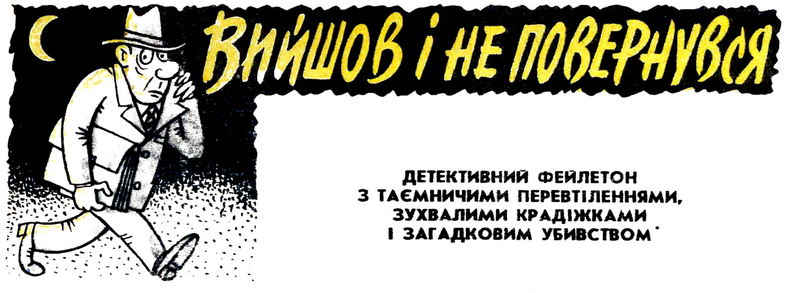

ДЕТЕКТИВНИЙ ФЕЙЛЕТОН З ТАЄМНИЧИМИ ПЕРЕВТІЛЕННЯМИ, ЗУХВАЛИМИ КРАДІЖКАМИ І ЗАГАДКОВИМ УБИВСТВОМ*

Розділ шостий — драматично-ліричний.

Нелегко поєднувати ролі бездоганного службовця, громадського активіста і ватажка злочинної зграї. Але, як сказав один мистецтвознавець, кожен актор хоче хоч інколи побути самим собою. Та і вдома такої можливості Олександр Львович не мав. Тут він мусив теж грати роль — зразкового сім'янина, і коли дружина раптом помічала в його грі фальшиві нотки, вона тут же нагадувала про валізку, знайдену в коморі. Про валізку, яка була натоптана грішми.

— Піду до міліції! — похмуро погрожувала вона. І Олександр Львович полотнів, починав тут же запевняти, що все життя кохав її і лише її.

Читач, мабуть, не забув отого грізного «Ну постривай!», що кинула навздогін Семенюку Олена Козлова. Не забував його і Олександр Львович. Тому ще з більшою полум'яністю засвідчував Олені своє кохання не лише частими візитами, а й коштовними подарунками.

Та одного разу, коли, мов у старому анекдоті, дружина вважала, що Олександр Львович у коханки, а коханка була впевнена, що його не відпускає од себе дружина, Семенюк зник. Тільки не пішов, як у анекдоті, до бібліотеки, а поїхав до моря, поспішно оформивши на тиждень відпустку.

Такої підступності Олена пробачити не могла. Тим більше, що Людмила Борисівна нахабно прибігла шукати його у неї вдома. Отже, зробила висновок Олена, цілком імовірно, поїхав він до моря не сам... А якщо так, вона зробить те, що обіцяла.

І Козлова пішла до відділення міліції й виклала все, що знала. А знала вона, що Семенюк та Розинський займаються махінаціями, в котрі втягують таких наївних громадян і громадянок, як вона, Козлова. А чого приймала такі коштовні подарунки від Семенюка? Вважала, що він це робить, як той казав, із чесними намірами. А те, що дефіцитні деталі в неї зберігав, так казав, що у нього вдома немає місця. Отак і скаржилась протокольними рядочками, конаючи від ревнощів.

А втім, є підстави вважати, що візит Козлової до міліції був продиктований не лише спопеляючими душу почуттями. Річ у тому, що в їхньому відділі почалася відомча перевірка. І судячи з того, якими документами цікавилися ревізори, вони натрапили на слід. Принаймні, Ігор Петрович, терміново роздобувши лікарняний, зник у невідомому напрямку.

А невдовзі повернувся разом із Семенюком. Бо навіть його «кібернетичний» мозок, прогнозуючи усі можливі результати ревізорської перевірки, видав один-єдиний варіант: «Доведеться відповідати!»

Розділ сьомий — на перший погляд, не зовсім логічний.

Деякі скептично настроєні читачі можуть зробити закид авторові. Мовляв, морочить нам голову якимись байками про роздвоєння особи! Попридумував — один Семенюк, другий Семенюк! Уявіть собі, шановні, що це не просто літературний хід чи фейлетонний прийом. Це чиста правда, ще й документально підтверджена.

І судді, й усі присутні на суді дивувались: на лаві підсудних сидів громадянин Семенюк, якого звинувачували в розкраданні соціалістичної власності. А у справі були характеристики на двох Семенюків.

Один Семенюк характеризувався як «морально стійкий, ідейно витриманий», що «користується повагою у товаришів». І до того ж «виховує молодь», «не порушує дисципліни», «неодноразово преміювався і нагороджувався грамотами». А з другої характеристики випливало, що Семенюк відзначався користолюбством, грубістю, що він, «зловживаючи службовим становищем, потурав порушникам трудової дисципліни».

Якби хоч ці характеристики були написані у різні часи, з інтервалом у років десять чи принаймні — п'ять! Тоді можна було б припустити, що Семенюк отак деградував. Так ні, вони обидві написані протягом одного року, навіть одного місяця. Якби хоч підписали їх різні люди. Зрештою, скільки людей — стільки й думок! Так, знову ж таки, і підписи під ними тих самих людей.

Одна тільки є, хоч і несуттєва, розбіжність. Першу характеристику, позитивну, було видано безпосередньо на руки Семенюку, на його особисте прохання. Другу, негативну — невже не бачили, не помічали? Але навіщо питати, коли ми і так знаємо, що риторичні запитання відповіді не потребують.

Тому, розуміючи інтерес читачів до подальшої долі героїв нашої детективної розповіді, обмежимося повідомленням, що вони, як і належить, своє одержали (від трьох до дванадцяти років кожний), а державне віддали (у Семенюка і Розинського конфісковано майна майже на 54 тисячі карбованців).

А як стверджують юристи-практики, дискутуючи з юристами-теоретиками, суворе покарання злочину є найліпшим його попередженням і найефективнішою профілактикою правопорушень. Що в перекладі на популярну мову означає: щоб іншим не кортіло!

* Закінчення. Початок у №№ 16 і 17.

ЯК ВОНО ХИТРО В'ЯЖЕТЬСЯ

Коли серед певних кіл ФРН заходить мова про ракети в Європі, насамперед — про ті, що розташовані на території Федеративної республіки, там із ніжністю згадують Конрада Аденауера, першого канцлера ФРН. Точніше — згадують один його вислів. Та й навіть не вислів, а — вигук. Коли у 50-х роках було створено західнонімецький бундесвер і ФРН ласкаво запросили до складу НАТО, Аденауера запитали, чи розраховує він і на атомне озброєння свого війська. Канцлер гарячково вигукнув: «Неодмінно!»

Який же, запитаєте, може бути зв'язок між отим колишнім вигуком колишнього канцлера, ніжними спогадами про нього і теперішнім питанням про ракети в Європі?

Є такий зв'язок. Хитромудро замаскований. Але кінці стирчать такі, що за три милі видно.

Давайте-но глянемо.

На самому початку минулого року світ ознайомився із радянським планом — як до кінця нинішнього століття звільнити нашу планету од ядерної зброї. Ті, від кого залежало, чи стане цей план дійсністю, назустріч нам не поспішили: таке у їхні плани не входило. На початку 1987 року наша країна зробила новий крок: не пов'язуючи цього із вирішенням усього питання роззброєння, погодилася на взаємну ліквідацію у Європі радянських і американських ракет середньої дальності, на той самий нульовий варіант, із яким так носилися Вашінгтон та його підспівувачі. Але тільки-но ми той крок зробили, як вони почали фінти виробляти: «Ліквідувати ракети середньої дальності?.. Не знаємо, не знаємо, бо є ж іще й ракети оперативно-тактичні!»

Та ось — нова радянська пропозиція: ліквідувати й такі ракети!

І що ж?

А те саме: Вашінгтон і НАТО знову хитрують, знову маневрують — не кажуть одверто «ні», а коли кажуть щось схоже на «так», то чіпляють до нього незмінне «але». Та ще й — особливо у Вашінгтоні — стараються, щоб робити це чужими руками, руками, одразу ж скажемо, не вельми чистими, не гребуючи навіть брудно-коричневими. При цьому роблять такий собі безневинний вигляд: ми, мовляв, щиро «за», але ж не можемо нехтувати волею наших друзів, волею народів. А вони, бачите, народи тобто,— проти.

Що ж то за друзі, що ж то за «народи», які жити не можуть без тих ракет?

Йдеться про політичних авантюристів, купку невиправних розпалювачів ворожнечі між країнами й народами. В Європі — це в першу голову західнонімецькі реваншисти й мілітаристи, крайня права реакція у ФРН. Старанно прислуговуючи Вашінгтону в цій темній справі, вони мають на оці свою заповітну мету...

Що ця компанія ще з 50-х років тягнеться до атомної зброї,— ні для кого не секрет: то ж іще тоді, як уже говорилося, пролунав отой, ніжно згадуваний тепер, вигук першого канцлера ФРН. Тягнулися до неї колишні гітлерівські генерали — і Хойзінгер, і Шпейдель, і такі інші, під чию руку було віддано бундесвер. Тягнулися й досі тягнуться такі невиправні реваншисти, як, скажімо, ватажок баварських «ультра», голова ХСС Франц-Йозеф Штраус.

Нині є у ФРН така собі войовнича групка, яку вже охрестили «Сталевим шоломом». Назва ця багато про що говорить: так називався союз німецьких монархістів і мілітаристів, утворений 1918 року. Пізніше, в році 1933-му, члени того «Сталевого шолома» (ті, звісно, що дожили), висолопивши язики, радо скопом побігли в гітлерівські штурмові загони. До сьогоднішнього однойменного спадкоємця колишнього «Сталевого шолома» міцно серцем прикипіли і той же таки Штраус, й інші видні діячі правлячого блоку ХДС/ХСС — А. Дреггер, Ю. Тоденгофер, і сам міністр оборони ФРН М. Вернер. У повній злагоді з Вашінгтоном вони силкуються повернути справу з ракетами в Європі так, щоб розчистити бундесверові дорогу до омріяної атомної кнопки.

Як же збираються звершити цю оборудку? О, це справа вельми хитромудра, із численними ходами і ще більшим числом лазівок. Для початку — вовче завивання видають за голос народу. Так от, «народ» ФРН (читай — «Сталевий шолом» та іже з ним) виступає проти ліквідації американських ракет на території країни, бо ж вони, мовляв, потрібні для захисту від «радянської загрози». Вашінгтон же ніби-то й не проти ліквідації своїх ракет, але ж, бачите, це не означає, що він мусить кинути своїх друзів напризволяще. Отож, аби «народові» спокійний сон забезпечити, передає, якщо й не всі свої тамтешні «Першінги-1А», то бодай частину, в руки бундесверу. При цьому ядерні боєголовки до них залишаються поки що в руках американського вояцтва, розміщеного на території ФРН.

А звідси начебто виходить, що американці своїх ядерних ракет у ФРН не тримають. А якщо вони є у бундесверу, то це теж нічого не означає, бо ж без ядерних боєголовок. Більше того. На запитання кореспондента «Литературной газеты», чиї ж то усе-таки ті «Першінги-1А», боннські чиновники відповіли, що раз вони «спільні», то нібито і нічиї. Ось воно як!..

Отаким робом Вашінгтон відкриває боннським мілітаристам хай і не те щоб одразу ж — двері, а таку собі поки що шпарку до атомної зброї. А там уже, зі згоди Вашінгтона, їх підопічні якось ту шпарку розширять так, щоб рука просунулася.

І вже тишком-нишком розширюють: асигнували 100 мільйонів марок на програму з кодовою назвою «Технекс». А за цим криються роботи уже над створенням власних, західнонімецьких ядерних боєголовок до нових ракет, які мають замінити «Першінги-1А».

Так що дух покійного канцлера Аденауера може возрадуватися.

А як же Г. Коль, теперішній канцлер? Як він на все це реагує? Теперішній канцлер маневрує: теж не каже «ні», але й не каже «так».

Зате Штраус сказав не тільки за себе, а й за Г. Коля: «Ми з канцлером,— заявив він,— слава богу, єдині в усьому, що стосується питання про ракети в Європі!»

То, може, канцлер спростував ці слова Штрауса? Ні. Тільки дещо уточнив: зажадав для ФРН статусу ядерної держави...

Більшість країн — членів НАТО схиляються-таки до радянської пропозиції щодо ракет середньої дальності і ракет оперативно-тактичних. Тим-то маневри «Сталевого шолома» навколо ракет у Європі набувають для вашінгтонських діячів усе більшої привабливості. І вже точаться таємні переговори Бонна з Вашінгтоном навколо тих ракет. Мрія канцлера Аденауера в очах його спадкоємців начебто набуває реальних обрисів. Але «Сталевий шолом» (навіть разом зі Штраусом та іншими, дрібнішими й поважнішими отакими персонами) — то іще не всі західні німці, не народ. Тисячі громадян ФРН пікетують ядерні бази США поблизу міст Мутланге і Гайльбронн; проведений у травні цього року опит показав: 85 із кожних 100 західних німців — рішуче за нові радянські пропозиції, за ліквідацію ядерних ракет на території ФРН і на всьому континенті.

Оце — голос народу! Оце — воля його!

Яків ВАЛАХ.

Мал. І. АЛЕКСАНДРОВИЧА

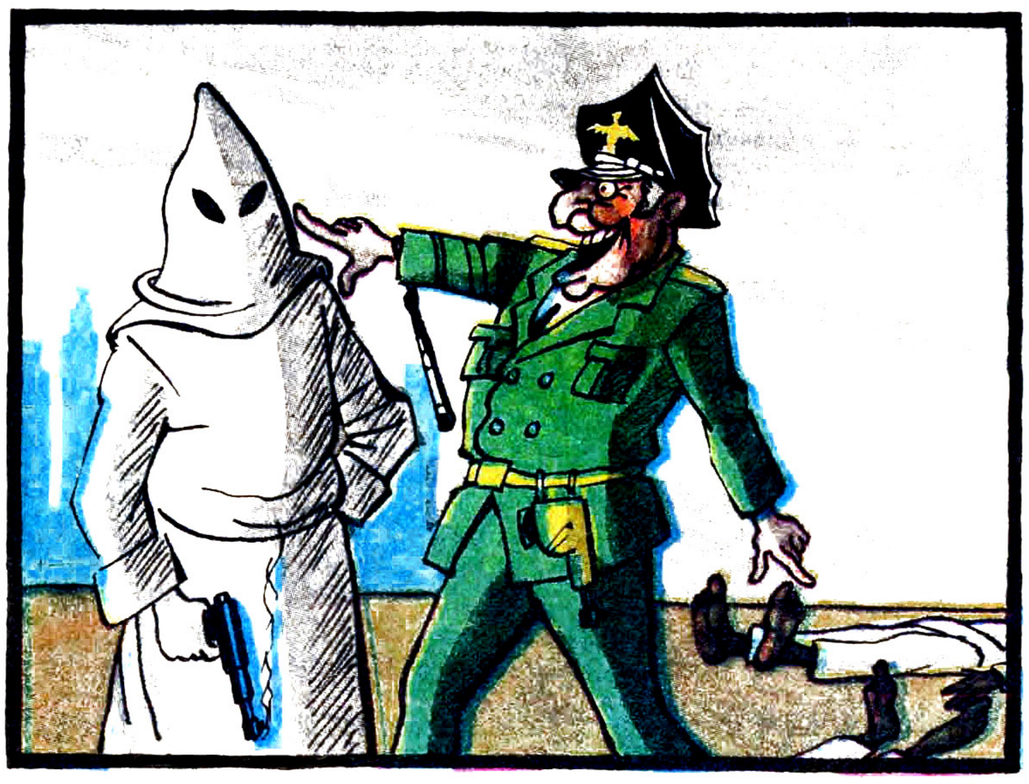

— По очах бачу — не винен!

ГУМОРЕСКА

Надя, своячка моя, розрослася, як паляниця на добрих дріжджах. Із колись стрункої та тонкої, мов стеблинка вербиченьки, молодички... Але, зрештою, це не має відношення до тієї пригоди, про яку хочу розповісти. Прибіг якось увечері з роботи, і до телевізора — у Києві футбол! Тільки вмостився у кріслі, як: «Чуєш, брате, чуєш?..» Це таку мелодію видає мій пристрій біля дверей, коли за ними хтось натисне кнопку, сам змайстрував. Побіг, відчинив, і своячка поважно впливла до кімнати.

— Я, Петрику, оце до тебе,— починає солоденько-жалісливим голоском.

Ще ніколи не бачив її в такому розпачі. Аж серце тенькнуло від передчуття чогось лихого. Вхопив склянку з водою:

— На ось, випий та вгамуйся, а я футбол тим часом додивлюся,— раджу лагідно. Вона ж мене за руку — хап, і одним подихом:

— Вітько́ мій в індустріальний подався. А у мене ж там нікогісінько! Ой, що ж воно тепер буде! Що?!

— До чого тут я? — правим вухом слухаю Надю, лівим — коментатора по телевізору.

— Петрику, голубчику, я знаю тебе, ти ж усе можеш, все на світі. Хто ж тепер, як не ти...

— З чого ти взяла? У такій справі — я ні швець, ні жнець, ні на дуді грець,— якомога переконливіше відказую їй. Уже хотів було знову прикипіти до телевізора, вона ж загородила собою екран і так благально, що далі нікуди:

— Знайди когось, поговори. Скажи — я не за так, я віддячу...

Причепилась, мов шевська смола до каблука. Я вже і так, я вже і сяк — нічого не допомагає. А коментатор, чую: «Го-о-л!» Аби мерщій вирватися, кажу:

— Гаразд, є в мене один чолов'яга...

— Хто, хто він? — зраділа своячка.

— Професор! — бовкнув, не подумавши, і ви побачили б, як вона засяяла!

— Я знала, що ти все можеш...

— Можу, можу,— пообіцяв. Другого ж вечора Надія знову до мене:

— Ну як, поговорив з професором?

— Поговорив,— брешу.

— А він тобі що?

— Довго розповідати. А якщо коротко, то йди додому і ні про що не думай. Усе буде гаразд.

— Петрику, ріднесенький, ось тільки не сердься, я хочу, щоб ти познайомив мене з тим професором.

— О, ні,— навідріз відмовив,— ти ж знаєш, скільки перед екзаменами за ним очей слідкують. Не думай і в голову собі такого не бери. Інакше все піде пропадом.

— Я так і знала, чуло моє серце,— зітхнула вона тяжко, дістала з чорненької сумочки пухкенький конверт,— не хочеш познайомити, то передай йому сам.

— Та чи тобі розум заорало! — зірвався я. — Де таке бачено, щоб професор брав?!

— Беруть і професори, беруть. Сама в газетах читала. Он Квакушина Ольга казала мені, що педагогічний інститут їй обійшовся в півтори тисячі, а Ревиха позаминулого року дві сунула одному чоловікові за оцей же індустріальний.

Не взяв я Надіїного конверта, й пішла вона додому засмучена, з твердим переконанням, що мій професор без її конверта і пальцем не поворухне, а отже, не бачити Вітькові інституту, як своїх вух. Проте, як зрозумів я пізніше, своячка й не подумала складати зброю. Спіймала мене біля моєї установи, взяла під руку і таким улесливим голосочком:

— Петрику, рідненький, я подумала оце: чого мені побиватись? Якщо професор порядна людина, то, може, воно й так усе на добре вийде. А все ж хочеться бодай одним оком глянути, який він із себе. Покажи хоч віддалік, гляну на нього — та й усе.

— Це можна,— легковажно погодився я. — От бачиш отого високого, цибатого чолов'ягу в сірому капелюсі з портфелем? — показав я через вулицю, де якраз на ту пору по тротуару безтурботно крокував мій найкращий приятель.

— Ото такий молодий і вже професор! — подивувалася своячка. — Ну, спасибі тобі, Петрику... Побіжу додому...

Та от проминуло кілька днів, випадково здибався з приятелем. Бачу, він чимось збуджений, озирається полохливо на всі боки:

— Слухай,— каже,— оце мало не з тиждень переслідує мене якась підозріла особа. Тільки вийду з дому — вона за мною слідом, я від неї, а вона за мною, за мною, котить і котить. Йду з роботи — вона назустріч, дорогу заступає, посміхається, намагається познайомитися... Я вже третю вулицю міняю, а вона все одно мене знаходить.

— Отаканна? — показав я руками. — З чорною сумочкою, з рум'янцем на всі щоки?

— Точно,— здивувався приятель.

— Стережися,— попередив,— у неї отут трішки несповна,— показав я на голову,— в кого закохається, ладна на вулиці кинутися йому на шию. Хтось колись мені про неї таке саме розказував...

Приятель сторожко озирнувся на всі боки і таємниче:

— Я теж помітив — якась непевна вона і знаєш що? Професором мене величає.

— У неї манія,— кажу я.

Погомоніли ще трішки про його пригоду і розійшлися.

За день до екзаменів в інституті він подзвонив уранці додому:

— Петько, що робити, вона чатує на мене біля під'їзду! Я на роботу запізнююсь. У міліцію дзвонити якось незручно, сам розумієш: мужчина — і раптом злякався.

— Тримайся,— відповідаю,— йду на допомогу. Удвох якось відіб'ємося.

Забачивши мене, Надія зникла кудись, та від того дня аж до кінця екзаменів в інституті я про всяк випадок супроводжував свого приятеля на роботу і з роботи. І от нарешті все скінчилося. Своячка, не тямлячи себе від радості, примчала до мене додому:

— Петрику! Молодець твій професор! — вигукнула вона ще від дверей. — Вітя — уже студент! — І, перевівши подих, додала: — Передай йому...

— Нікому нічого не буду передавати,— обірвав я Надію. — Чоловік, якого я тобі показав, ніякий не професор, а до інституту має таке ж відношення, як я до марсіанців...

Від цих слів своячці спершу мову відібрало, а потім на її обличчі сяйнула глузлива посмішка.

— Не треба мене дурити, приятель твій — професор. Інакше б... Та що там говорити, в інститут — і отак без нічого?! Хоч ріж, хоч пиляй мене, не повірю. Он усі кажуть...

Іван ГАЙДАЙ.

м. Херсон.

Мал. В. ФЛЬОРКА

Без слів.

АФОРИЗМИ

● *З відгуку: «Про це нічого не скажеш, а якщо й скажеш, то теж нічого».*

● *Парадокс: у кожного своя думка, але не в кожного вона власна.*

● *Гірка правда солодка правдивістю.*

● *Найвища банальність — це бажання її уникнути.*

● *На нервовому грунті краще за все зростають інфаркти.*

Леонід СУХОРУКОВ.

ЗАГАДКИ ПЕРЧЕНЯТКА

Ми сказали
До звірятка:
— Чудернацька
В тебе хатка.
Вся вона
Серед води,
Ось і спробуй
Підійди!

(Хатка бобра).

— Жу-жу-жу, жу-жу-жу,
Хто я є, не скажу.
Я гуду, як лечу,
А на квітці мовчу.

(Джміль).

Леонід КУЛІШ-ЗІНЬКІВ.

ОБРАЗА

Повернувся Костик із школи сердитий.

— Ти чого такий? — спитала мама.

— Мені двійку поставили. За кота.

— За якого кота?

— Ось,— Костик розгорнув зошит.— Хіба я погано його намалював?

Кіт був красивий. Хвіст — трубою, вуса — білі, розкішні, спина, немов у тигра, смугаста.

— Гарний кіт,— сказала мама.

— А вчительці не сподобався. Двійку поставила.

— Може, ти бешкетував на уроці малювання?

— Ні,— відповів Костик.— У нас сьогодні не було малювання. Я намалював того кота на уроці математики.

Василь ХОМЧЕНКО.
Переклав з білоруської
Данило КОНОНЕНКО.

ХИТРА ЛІЧИЛКА

Гриць до хлопців: — Я для вас
Гру-лічилку склав — це раз!
Незвичайна і нова,
Це вже, хлопці, буде — два!
Трішки хитра, це вже — три!
Приступаємо до гри:
Вані — грушу обкопать,
Юрі — з річки поливать,
Толі — гусінь оббирать,
Вові — груші позбирать...
А кого я не назвав —
Всім — на грушу лізти!
— А тобі що? — Клим спитав.
— Що? А груші їсти?

Степан ГРИЦЕНКО.

ЙШЛА КОЗА-ДЕРЕЗА...

До бобрів-теслярів,
Що в новенькій хатці,
Йшла коза-дереза
По тоненькій кладці.
Йшла коза-дереза
Та й у річку впала.
— Ой, ряту!..
— Ой, мату!..
Зарепетувала.
Два лини з глибини
Кажуть:
— Веремія! —
Ця коза-дереза
Плавати не вміє.
А коза:
— Ме-е-е-е!
Та:
— Бе-е-е-е! —
Плаче над водою
І ногами гребе,
Й горне бородою.
Підпливають соми:
— Бовтаєш ти марно.

Ти греби так, як ми,—
Буде тихо й гарно.
Виліз рак-неборак
Біля тої кладки:
— Ой, пливеш ти не так —
Розвертайся задки.
Підпливають в'юни:
— Ти не побивайся,
Прямо в мул упірни
Й зразу заривайся.
Вже коза біля дна,
Бідна, мул ковтає.
Потопа,
Вирина
Й знову потопає.
Як почули бобри
Крики коло кладки,
Поспішили згори
Від своєї хатки.
І за ноги тягли,
І за роженята,
Ледве разом змогли
Кізку врятувати.
А лини і в'юни
Й раки всім казали,
Що в біді і вони
Кізці помагали.

Олег ГОЛОВКО.

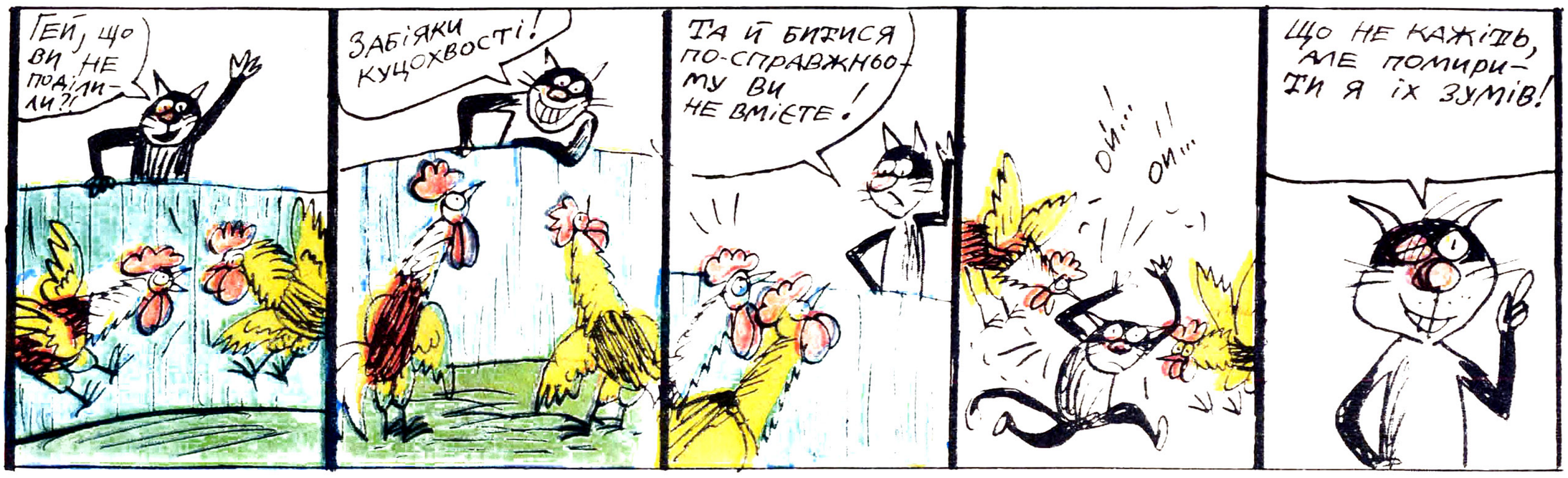

Мал. А. ВАСИЛЕНКА

МІЖ НАМИ, ГРИБАМИ...

Мал. Р. ДРУКМАН

— Це ж треба: у таких достойних батьків виросла така бліда поганка!

Мал. А. КОНОНЕНКА

Без слів.

Мал. Р. ДРУКМАН

— А цей кандидат наук — кандидат до «швидкої»...

Мал. А. КОНОНЕНКА

Мал. Р. ДРУКМАН

— Які діти, дорогенька, я ще хочу для себе пожити!

Мал. А. КОНОНЕНКА

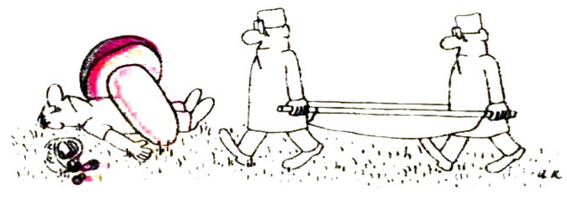

Без слів.

Мал. О. МОНАСТИРСЬКОГО

— Дістань і мені такого капелюшка!

ДАЛИ ПЕРЦЮ!

Вітром підбитий, дощем підшитий — ось так, без перебільшення, можна було охарактеризувати клуб у селі Сокирчин Тлумацького району Івано-Франківської області. А завідував цим «будинком культури» без вікон і без дверей М. М. Калинюк. Точніше, одержував зарплату. Бо його у клубі можна було побачити не частіше, ніж переглянути кінофільм. А оскільки фільми тут — рідкісне явище, то завклубом, по суті, перетворився у людину-невидимку.

Звертаючись до Перця, молодь села Сокирчина цікавилась: чи не забагато для одного села недіючого клубу і нероби-завідуючого?

Як повідомив секретар Тлумацького райкому партії М. Абрам'як, відділ культури зобов'язано найближчим часом відремонтувати приміщення, забезпечити клуб театральними кріслами, придбати музичні інструменти. М. М. Калинюка з посади звільнено.

ЧАШЕЧКА КАВИ

ГУМОРЕСКА

Терпіти не можу свого дня народження. Особливо, коли він припадає на будні. Колеги по роботі заздалегідь ждуть мого скромного свята. Яскраво уявляю... .

— І скільки це їй стукнуло? — затіває розмову Лариса Михайлівна.

Це питання вона адресує Степанові Петровичу. Знає, проноза, що він не байдужий до мене.

Степан Петрович відмовчується, і вона хрипкуватим голосом кидає в простір:

— Так скільки ж їй все-таки, хто скаже?

— Звернися до профорга, всі дані у нього,— радить хто-небудь.

Лариса Михайлівна ігнорує цю репліку.

— Здається, минулого року ми відзначали тридцятип'ятиріччя. Чи це було поза-поза-позаторік. Либонь, тридцять дев'ять, а то й усі сорок.

— Невже чотири десятки? — дивується друкарка Віра.— Хто б міг подумати?

— Усі так думають! — невгаває Лариса Михайлівна.— Гляньте на неї: в очах ніякого блиску, шия гармошкою, руки ніби сухі гілляки...

— Ну, не скажіть,— обурюється Степан Петрович.— Жінка вона елегантна, зібрана. Не те, що інші. Пороз'їдалися...

Лариса Михайлівна спалахує: чи не в її це город?

Обговорення моєї особи обривається. Переходять до суті справи: вітати мене зі святом чи не вітати.

А я тим часом сушу голову над гардеробом. Одягтися буденно? Вдати, що забула? Але ж вони пам'ятають. Дискутують: запросить чи не запросить на чашечку кави. А що як забули? Прийду у новій сукні — згадають. Почнуть гаманці трясти, одне у одного позичати. За квітами побіжать...

Нарешті вирішую з'явитися нарядною.

— Ой, ти наче з конкурсу вроди! — єхидничає Лариса Михайлівна.— Як тобі це плаття до лиця! А зачіска! А волосся... Таке блискуче й живе!

Можна подумати, що раніше воно було мертвим.

Спокійно проходжу на своє місце. Робота, бачу, ні в кого не клеїться. Аж ось і Субота у дверях. Запізнився. Це на нього не схоже. З ромашками в руках. Міг би й гвоздики купити. Скнара, вирішую подумки. Але він проходить мимо. Сідає за стіл, ставить квіти в манюсіньку фарфорову чашечку. Наливає воду з графина, а очі, як у лиса.

— Оце біг мимо клумби і стрибрив. Такі свіженькі! Боявся, що на міліціонера нарвуся. Пронесло...

І поглядає у мій бік.

— О! Хто це у нас такий вродливий? З якої нагоди?

— Просто так,— відказую.— День же теплий, сонячний.

Усі мовчать. Обдумують, мабуть, як чашечку кави в мене вибити.

Робочий день закінчився. Ніхто не спішить додому. Я встаю першою. Йду до дверей. Раптом Субота ляскає себе долонею по чолі.

— От склероз клятий! Як же я забув! У мого брата сьогодні день народження.

Усі витягують шиї: невже?

— Точно! — вигукує він.— І знаєте, мій брат народився в один день з нашою...

— Боже мій! — видихають усі.— А ми й забули. Так ось чому ти сьогодні така неземна. Вітаємо!

В моїх руках опиняється фарфорова чашечка з ромашками. Я розгублено мимрю, висмикуючи квіти:

— Із цієї чашечки варто б кави випити.

— Ура! — кричать хором.— Нас запрошують на каву.

Дома мої запаси тануть на очах. Коли холодильник спорожнів, двері за останнім гостем зачинилися, я заходжуюсь гортати записник:

— Хто там черговий іменинник? Ага! Субота! Ну, начувайся, голубчику!

Валентина КОКІНА.

м. Київ.

Микола ОГНІВЦЕВ

Харківський художник Микола Петрович Огнівцев нещодавно відзначив своє 85-ліття. Активно захищав Жовтневу зорю бійцем 2-го кавалерійського полку кавбригади прославленого Григорія Котовського. Різних там петлюрівців, махновців, антоновців та інших великих і малих ворогів революції громив на фронтах громадянської війни.

Згодом не менш активно бив їх (слід сказати, що вправно це робить і по сьогоднішній день) своїми гострими й дуже дотепними малюнками.

Здобув робітничий гарт слюсарем у депо «Жовтень», закінчив Харківський художній інститут. У роки Великої Вітчизняної війни разив загарбника подвійною зброєю: і автоматом, і сатирою в газетах «Знамя Родины» і «Мужество». По війні як співробітник обласної газети свою сатиричну зброю спрямував на бюрократів, нездар, ледарів, хапуг, хабарників, п'яниць та на інший малошанований і малоприємний люд. Під прицілом М. Огнівцева постійно перебувають і вояки з Пентагону, і расисти, і колоніалісти, і всі, кому не по нутру мир, демократія, справедливість.

Творить художник розмаїтим олівцем: і добрим, і веселим, і дошкульним, і гнівним. Дружить з багатьма друкованими органами, але чи не найбільше з «Перцем».

Микола Петрович запропонував нам серію нових малюнків, які ми сьогодні й друкуємо.

Автошарж.

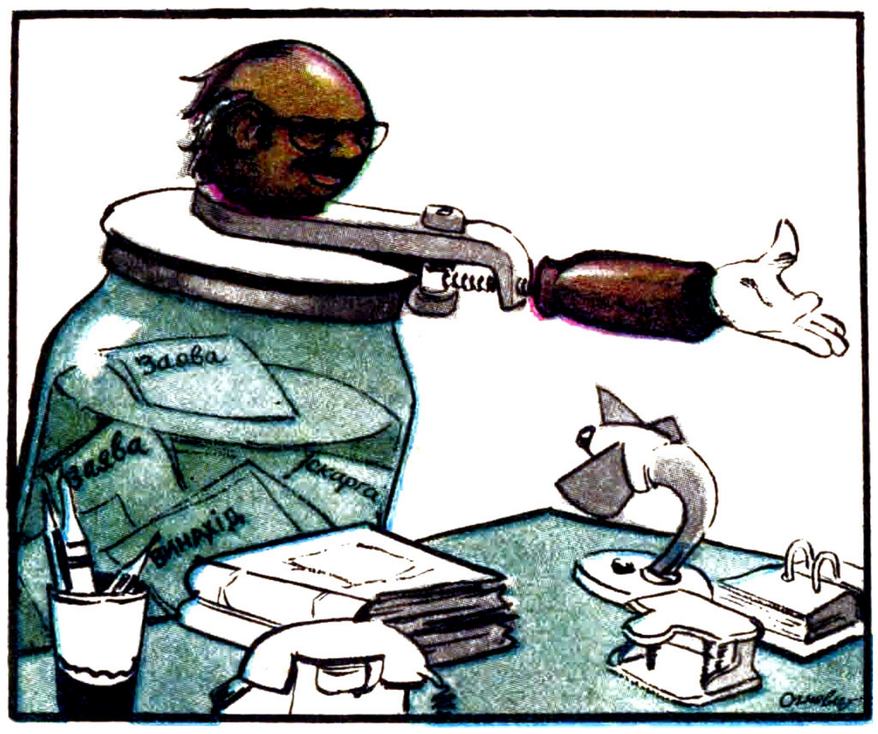

— Давайте, давайте вашу заявку — ми її швидко закрутимо!

Дружні перці!

Чи не міг би ти зробити так, щоб у опалювальний період керівники Глухівської міськради переїхали до нас на житломасив «Трохимів сад»?

Суть прохання у тому, що обігріває цей мікрорайон малопотужна котельня. От ми і хочемо вкотре послухати гарячі запевнення керівників міста про те, як багато робиться у плані будівництва нової теплоцентралі. Можливо, хоч від цих чергових гарячих запевнень у наших оселях на кілька градусів потепліє.

МЕШКАНЦІ.

м. Глухів
Сумської області.

Десять років тому в селі Буки Маньківського району рішуче заходилися будувати лазню. Але не сподівайся, Перче, що у зв'язку з цією круглою датою я почастую тебе відрадною статистикою про десятитисячного відвідувача чи ще чимось подібним. Немає такої статистики, оскільки й лазні, по суті, немає. Є лише стіни, які свідчать, що десятиріччя тому правління колгоспу «Пам'ять Леніна» спробувало продемонструвати турботу про жителів села, а вилилася ця турбота у зовсім протилежне.

В. БОГОМАЗОВ.

Черкаська область.

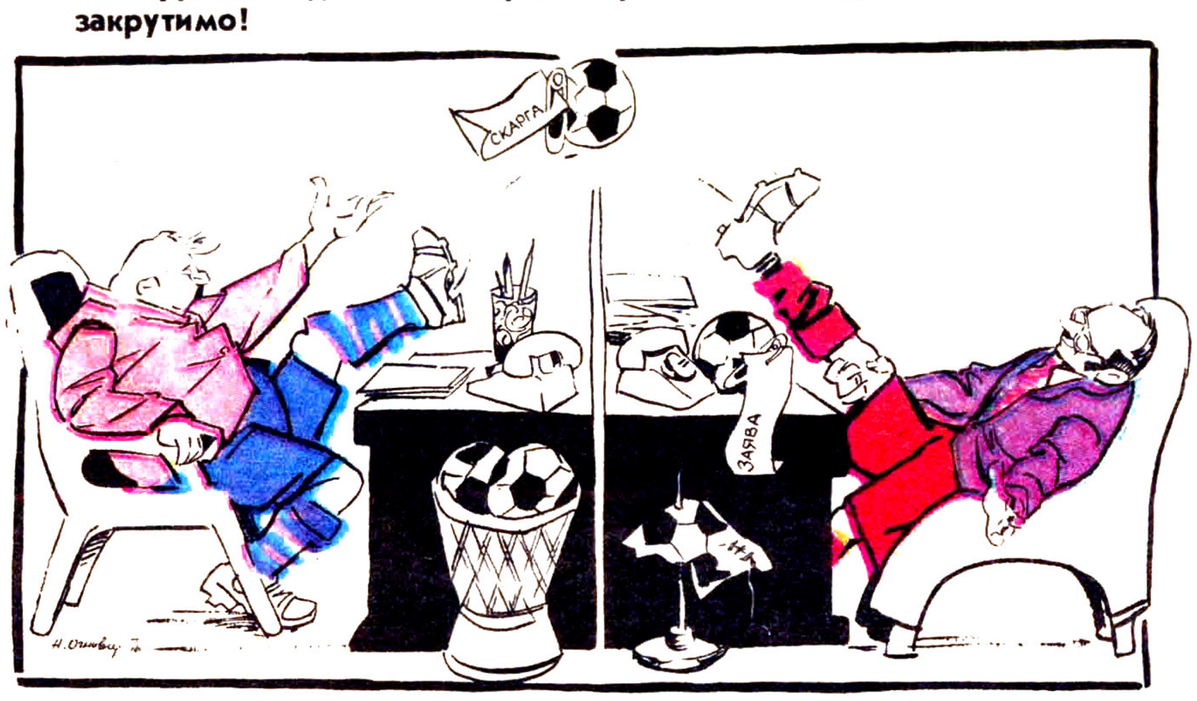

Прострільна передача.

Поцікався, будь ласка, хто у Львівському швейному об'єднанні «Маяк» носить мою куртку?

Придбав я її півроку тому. Проте, коли купував, не помітив, що правий рукав вужчий за лівий. Отож і надіслав цю браковану куртку до її творців. І хоча минуло багато часу, ні відповіді, ні куртки від львівських швейників так і не отримав. Тоді й закралась у мене підозра: а що як мою куртку та хтось носить? От було б цікаво подивитися на того чоловіка, якому вона підійшла. А може, у цьому нічого нема й дивного. Бо львівські швейники живуть та працюють за відомим принципом: ліва рука не знає, що робить права. Отож і куртка із різними рукавами тільки зайвий раз про це свідчить.

В. ОЛЕФІР.

с. Білоцерківка
Великобагачанського району
Полтавської області.

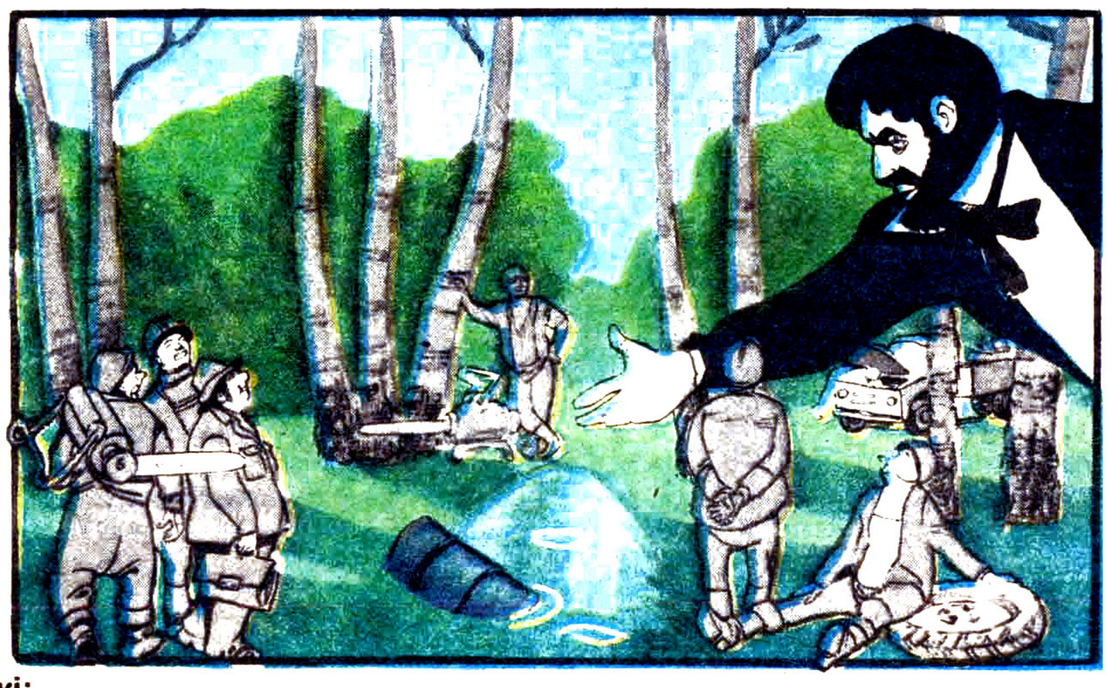

Архип Іванович Куїнджі:
— Безумці, що ви затіваєте!!

ВИБРИКИ ПЕГАСА

«Петрові в голову збрело
Культурно відпочити,
Не цілий рік держать кермо
Від трактора й гудіти».

Р. Н-ва,
Ворошиловградська область.

— ***Правильно збрело. До речі, й трактор від Петрового гудіння трохи відпочине.***

«Ще частенько в нас буває,
В черзі довго час іде,
Вас продавець не помічає,
Хоча поруч стоїте.

З ким небудь він розмовляє,
Ну, звичайно, про своє,
У бік ваш не поглядає,
Аж сердито вже стає».

М. М-ко,
Запорізька область.

— ***Сердито надсилаємо тому продавцеві Ваші вірші. Хай знає!***

«РОЗДУМ

Вода крекче, вода свище,
Бо у омуті сомище...
А якби потрапив кит,
То ревла б, як вертоліт?»

А. П-к,
Київська область.

— ***Після глибокого роздуму дійшли висновку, що вона б тоді іржала, немов Везувій!***

«І вирішив тоді я
Ніколи не пити
І по вечорам не ходити
Ну коли подумати
Кинуть пити назавжди.

Якщо не буде хватати розділових знаків Перче ти їх постав».

С. К-т,
Житомирська область.

— ***Ваше рішення схвалюємо. А от щодо приписки, то до нас із подібними проханнями звертається стільки поетів, що на всіх розділових знаків просто не вистачає!***

«А ж раптом щось прогуркотіло
І в громофон заговорило».

Ю. П-к, м. Вінниця.

— ***Гм, гм! «Громофон» — це звучить. Але ж правильно буде — мігo... меко... Хай йому біс, забули!***

«Вибачте, якщо дещо,
можливо, послав двічі...»

О. Д-ко, м. Ужгород.

— ***Даруйте нам тричі, якщо ми, можливо, дечого жодного разу не надрукуємо.***

Теми малюнків цього номера придумали: В. Мохов, М. Литвин, В. Губін, Л. Телятников, М. Вайсборд, М. Гутник, В. Фльорко, А. Василенко, Р. Друкман, А. Кононенко.

ЖУКИ І КАРТОПЛЯ

Зібрав голова колгоспу своїх підлеглих і говорить:

— У минулому році ми посадили сто га картоплі — жуки з'їли. Цього року ми посадили сто п'ятдесят га картоплі — жуки з'їли. Так давайте в наступному році посадимо двісті га картоплі — може, ті жуки, нарешті, подавляться.

Повідомила Н. КОЛОМІЄЦЬ.

м. Березань
Баришівського району
Київської області.

ДУЖЕ ПРОСТО

— Степане, ну, як живеш?

— Як і всі. Перебудовуюсь потроху.

— О, та ти молодець — ідеш в ногу з часом. Розповідай, як тобі це вдається?

— Дуже просто. Хату в селі продав, а в місті невеличкий особнячок будую... На два поверхи... З підземним гаражем.

Повідомив В. ГОДЗЬ.

с. Никонівка
Чутівського району
Полтавської області.

Народні усмішки

ПОМИРИЛИСЯ

— Ви чули, Василь з дружиною помирився.

— Не чула.

— Учора дивлюся, а вони посеред свого двору так собі мирненько дрова пиляють.

— Та то ж вони ослона ділили.

Повідомив Ф. ПРИЩЕПЧУК.

м. Овруч
Житомирської області.

УТОЧНЕННЯ

На стадіоні йде черговий розіграш футбольної лотереї. Диктор оголошує:

— Петро Безталанько виграв автомобіль «Жигулі».

Хто кричить, хто свистить, хто стогне. За хвилю знову лунає голос диктора:

— Вношу поправку: Петро Безталанько виграв не автомобіль «Жигулі», а велосипед «Україна».

На трибунах знову гам. А за мить — голос диктора:

— Вибачте, товариші болільники, Петро Безталанько не виграв велосипед «Україна», а в нього його просто вкрали.

Стадіон полегшено зітхнув.

Повідомив І. ЯНДОЛА.
м. Донецьк.

НЕПРАВДА

Зустрілися два чоловіки.

— Ти, Степане, на пам'ять не скаржишся? — запитує один.

— У мене пам'ять феноменальна. А що?

— Минулої весни ти позичив у мене троячку, а повернути забув.

— Неправда! — розгнівався Степан.

— Неправда, що позичав?

— Неправда, що забув.

Повідомив І. АСАУЛЕНКО.
Київська область.

Мал. В. ЗЕЛІНСЬКОГО

— А пам'ятаєш, Ваню, як ми тут гуляли, коли ти був Іваном Івановичем!..

Ціна номера 30 коп. Індекс 74393.

САТИРА У БОРОТЬБІ ЗА МИР

Художники-сатирики шахтарського краю Донбасу влаштували у приміщенні обласного Будинку працівників культури виставку «Сатирики Донбасу в боротьбі за мир». Борис ВИНОКУРОВ, Михайло БОЧАРОВ, Микола КАПУСТА, Віктор та Сергій САВІЛОВИ представили на громадський суд близько 80 робіт. Численні відвідувачі схвально зустріли їх. Не сумніваємося, що і вас, шановні читачі, ці малюнки не залишать байдужими.

Мал. С. САВІЛОВА

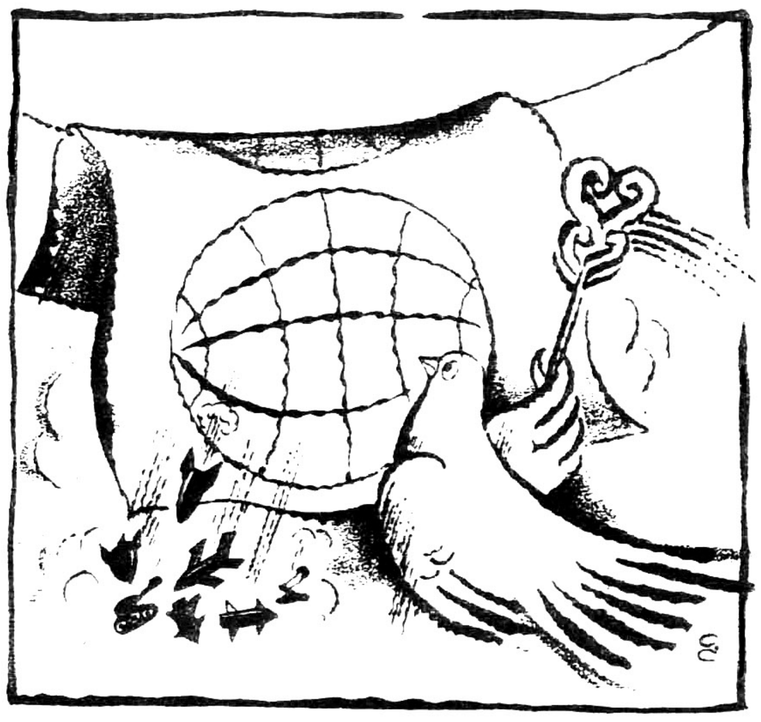

Без слів.

Мал. М. КАПУСТИ

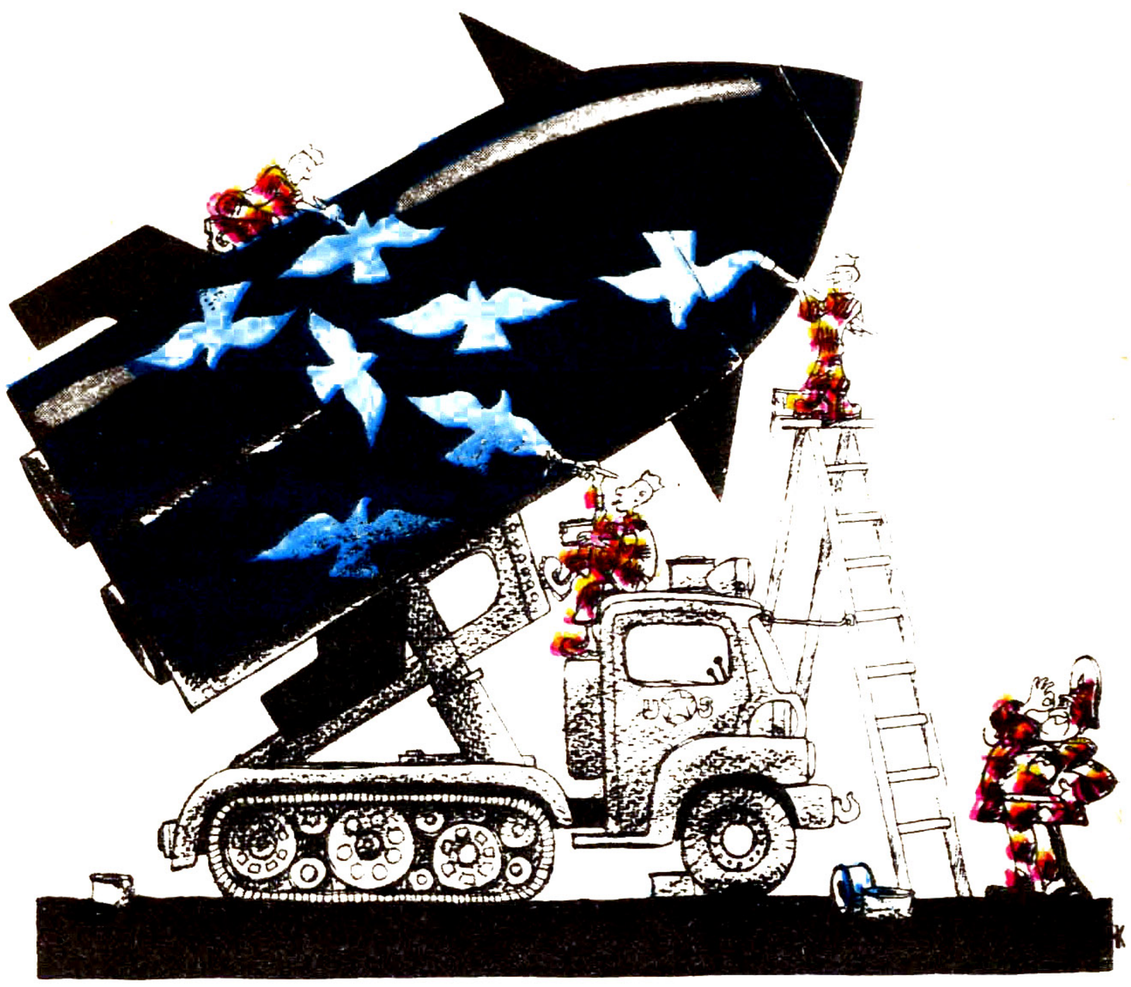

— Хай тепер спробують звинуватити нас у тому, що ми проти миру!

Мал. М. КАПУСТИ

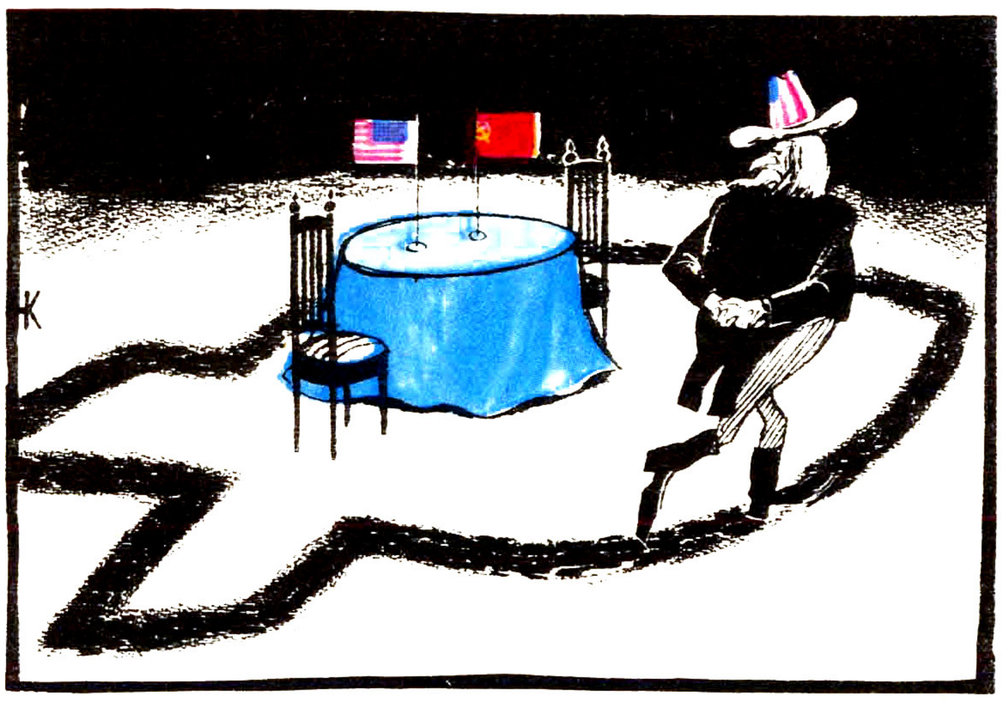

Второваною стежкою.

Мал. В. САВІЛОВА

ПЕРЕЦЬ
№ 18 (1252)

ВЕРЕСЕНЬ
1987

Головний редактор О. ЧОРНОГУЗ.

Редакційна колегія: А. ВАСИЛЕНКО, П. ГЛАЗОВИЙ, В. ЗЕЛІНСЬКИЙ (головний художник), Д. МОЛЯКЕВИЧ, Ю. ПРОКОПЕНКО (відповідальний секретар), М. ПРУДНИК, І. СОЧИВЕЦЬ.

Журнал «Перец» № 18 (1252) (на украинском языке) Издательство «Радянська Україна».

Здано до набору 18.08.87. Підписано до друку 03.09.87. БФ 36360. 70×108 1/16. Офсетний друк. 2,8 умовн.-друк. арк. 14 умовн. фарб.-відб. 4,1 обл.-вид. арк. Тираж 2260100 прим. Зам. 04136.

ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА» © **Журнал «Перець» 1987 р.** Видається з січня 1927 року. Виходить двічі на місяць.

Адреса редакції: **252047, Київ-47, вул. Петра Нестерова, 4. Тел. 446-84-21, 441-89-37, 441-89-38.**
Адрес редакции: **252047, Киев-47, ул. Петра Нестерова, 4.**
Для телеграм: Київ Перець.

Рукописи не повертаються. Передруковуючи із журналу матеріали, треба обов'язково посилатись на «Перець».

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047 Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», 252047, Киев-47, проспект Победы, 50.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».